

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:
 Egy évre 24 korona.
 Egy hónapra 2 korona.
VIDÉKEN:
 Egy évre 28 korona.
 Egy hónapra 3 k. 40 f.
HIRDETÉSEK:
 4-hasábos petit sor egyszer 20 fill.
 minden következőnél 15 fillér.
 Nyitólár hora 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesül-
 vasutak palotájában.
 TELEFON-SZÁM: 102.
KIADÓHIVATAL:
 Aradi Nyomda Részvény-
 Társaság.
 József főherceg-ut 22. sz.
 TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1908.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
 STAUBER JÓZSEF.

Csütörtök május 14.

Mai számunk főbb közleményei:

- Vezérolk: Barabás Béla az új pártalakulásról.
- Este nyolcig.
- A hódító Westinghouse.
- Az aktalopás.
- Ami Apponyi akar.
- Egy téborban.
- A dános bünpör izgalmi.
- A sértető primadonna.
- Megsemmisítik a Polónyi—Lengyel pör ítéletét.
- A tavasz Arad.
- A rejtélyes közgyűlés.
- Gyilkos kereskedő.
- A pörnyertes művész.
- Mi történt a közgyűlésen?
- Aradi kabaret.
- Tarca: A primadonna csókja.

Barabás Béla az új pártalakulásról.

Arad, május 13.

Mikor jó néhány héttel ezelőtt nevezetes bécsi szereplése után hazajött Barabás Béla, hirtelen kiröptette az egységes pártalakítás jelszavát. Akkor még tele volt a világ delegációs adomákkal, hásszabályrovizlós harcokkal, nem csoda hát, hogy egy ennél komolyabb kérdés elikkadt a levegőben. Holgunyolódta Barabás felett, hol ábrándnak tartották eszméjét és most ima, nem is olyan sokkal Barabás e kijelentése után, minden oldalról belékapaszkodnak az akkor kiadott jelszóba. Fuzióról beszélnek ma a legkomolyabb politikai körökben is és a leghitelesebb augurok már ki is tűzték a nyárra a fuzió-terv megvalósulásának időpontját.

Fiának sorsába az apa mindég hivatott

beszólni. Felkerestük hát Barabás Bélát, a függetlenségi párt egyik alelnökét, hogy meghallgassuk véleményét az általa fölvetett fuzió-terv mai mozzanatairól.

— Én csak örvendek azon, — mondotta munkatársunknak Barabás Béla — hogy az általam is régen táplált óhajnak megfelelőleg a politikai pártállásokra vonatkozólag nagy változásoknak nézünk elébe. Mentül több politikai párt van az országban, annál nagyobb az alkalom és lehetőség arra, hogy fontos nemzeti érdekek áldozatul essenek a pártok között levő különböző közjogi és közgazdasági felfogások harcának. Az én törekvésem is az — és ennek már több ízben igyekeztem kifejezést adni, de felfogásomat félremagyarázták — hogy nem a pártok céljainak és eszméinek, de az azok megvalósításához szükséges taktikának alkalmazkodniok kell a változott viszonyokhoz. A függetlenségi és 48-as párt amíg nem lett osztályrészese a kormányhatalomnak, elveit csak hirdette, megerősítette a nemzet közvéleményében, anélkül, hogy a megvalósításához szükséges eszközei és elsősorban a kormányzati hatalom meglett volna. Most azután, hogy a kormányhatalomnak részesévé vált, nem csupán az üres jelszavaknak hirdetés a párt feladata, hanem át kell térni a gyakorlati utra és tartalmat, életet adni az eddig hirdotett elveknek. Természetes, hogy a gyakorlati téren szem elől téveszteni nemcsak nem szabad, de nem is lehet az adott helyzetet, vagyis azt, hogy a mostani törvényes állapot — akár tetszik

az nekünk, akár nem — egyszerűen és könnyedén nem mellőzhető, hanem csak idők folyamán változtatható meg.

— Semmisem áll anuak utjában, hogy a mi törekvéseinknek megvalósítására nemcsak a politikai magyar pártok, de minden jóra való magyar ember egyesüljön egy nagy táborba. Hiszen ugy a 67-es közjogi alapon álló pártoknak, valamint a függetlenségi pártnak is az a törekvése, hogy Magyarországot gazdaságilag önállóvá, politikailag függetlenné tegyék. A különbség a kétféle párt között csak az volt, hogy míg mi függetlenségi ez hirtelen változással és egyszerre akartuk keresztülvinni, addig a hatvanhetes pártok az idők bizonyos lefolyásához és az események természetesen változásához fűzték ezen reményeiknek teljesülését. A kétszél-sőség most találkozik: ráléptünk a közép-utra, vagyis elérkeztünk oda, ahol a függetlenségi törekvéseket kívánjuk megvalósítani az adott viszonyoknak köteleesség-szerű és óvatos figyelembevételével. *Az új pártalakítást tehát nagyon helyeslem; természetesen nem a gazdasági és politikai függetlenítés biztosítékainak feladásával, hanem ellenkezőleg, azoknak folytonos ébrentartása mellett. Legyen egy táborban minden jóra való magyar ember, mert nem a pártok érdeke az első, hanem leg-szentebb magának a hazának érdeke.*

— Milyenek képzeli a képviselő ur az új, egységes pártot? — kérdezte munkatársunk.

— Ha rajtam állana — szölt Barabás — én az új pártnak magyar nemzeti

A primadonna csókja.

— Nyárai Antal afférje. —

A színpadi csókról nyilatkoznak már Duse Eleonórától Arnoldson Sigfriden át Lányi Editig a világ összes nagy művészei a egész irodalma van a tudós értekezéseknek, a melyek óriás apparátussal keresik a nagy kérdés megoldását: igazi legyen-e a színpadi puszi, vagy csak hadd markirozzák? Mu-száj-e okvetlenül és főkép a női szereplőknek a szerző instrukcióját, amely szerint például Fruzina forró csókot lehel Godofréd homlokára. Minden tekintet nélkül arra, hogy a derék Godofréd égő homlokáról a masztiksz meg a festék a gyönyörű Fruzina koral ajkára ragad. Nagy problema ez, amit még nem sikerült eldönteni a a színházi törvényesék szigorú kodekszében nincs olyan paragrafus, amely kategórikusan ki merné mondani Dóczy Lajos szellemében az ítéletet, hogy a csókot ne magyarázd, hanem gyakorold.

Innen van az, hogy a színpadok közt elő elő fordulnak olykor olykor érdekes csókpörök, amelyekben semmiféle böles színházi Kádi sem mondhat szentsenáciát. Tegnap is történt egy ilyen nevezetes affér a nagyváradi színpadon. Az affér egyik szereplője a minap Aradon is vendégszerepeit Nyáray Antal.

A Koldusgróf ir. bája volt. Ebben a vidám

operettben a színház vendége Nyárai Tóni játsza a főszerepet s a szép Diósi Nusi, a nagyváradi kis primadonna a partnere. Nyárai (lám, egyszer ve-gyen részt egy próbán már megcsókja a baj) neki eresztette az ő híres baritonját s úgy zengett mint egy Wright orgona:

Jöjj jöjj egy édes csókra
 Édes ölelésre . . .

Nagyszerű gesztussal fordult a kis partnere felé, de Diósi Nusi, mint egy kicsi cica, ügyes szökéssel ugrott el a művész elől:

— Játssz csak csók nélkül, kérem . . .

Nyárai nagy szemeket meresztett. A szemében vad villámok lobogtak:

— Mi ez nagysád?

A kis primadonna durcisan huzódott egy komor festett szikla mögé s remegve nézett a rendező felé. Nyárai meg összefonott karral, mint egy becsavart gyászlobogó állt a helyén:

— No kérem, mi lesz? A szerepe szerint nagysád köteles engem megcsókolni!

— Nem! Nem! — toppantott apró lábaival a kis szubrett. Nem csókolom meg. Ki van zárva! Semmi esetre sem csókolom meg! Nem!

Nyárai ördögi mezdulattal lebbentette szét a feileghajtóját:

— Nem csókol meg? Engem nem csókol meg?

És közelebb lépett a reszkető dívához:

— Tudja ki vagyok én? Tudja kiesoda Nyárai? Tudja nagysád, hogy Budapest ezer asszonya képes meghalni egy csókomért?

Diósi Nusi nekibátorodva felelt:

— Kérem, nekem a szerző nem parancsolhat, ha én Nyárai urat nem akarom megcsókolni!

— És más?

— Én azt mondtam és azt mondom, hogy Nyárai urat nem csókolom meg! Puntum!

Puntum! Hát ez rettenetes. Ez elviselhetetlen. Mint a sziklát ropantó orkán tört ki végtelen kegyetlenséggel, a hiuságában megsebzett művész:

— Nekem mer ilyet mondani? Maga? Maga nem csókol meg engem? Te nem fogsz engem megcsókolni? Te mondd nekem, hogy puntum?

A férfi kórus atlétái remegve szállingóztak elő, a hölgyek visitva keresték a rendezőt. A helyzet nagyon komoly volt. Szerencsére azonban vannak a színházak diplomatái. Váradi Aladár és Kassai Károly akcióba léptek, hogy a nagy bonyodalmat megoldhassák s részint hízlegéssel, részben fokozott hízlegéssel sikerült is ez nekik. Nagynehezen kibékítették az ellenfeleket.

Nyárai Tóni bocsánatot kért s ezzel szemben Diósi Nusi kijelentette, hogy a Koldusgróf előadásán nem futarkodik a csókjáva!

párt nevet adnék. Elhagynám a 48-as kifejezést is, a 67-est is, mert nem akarom, hogy ezek a számok bárkit is fészélyezzenek az ezután következő tevékeny politikai küzdelemben. Nem a cégér a fő, hanem a tartalom és mert ellenségeink igyekeztek idebent is, künt is, lejáratni a 48-as jelszavakat, ép azért mert csak jelszavak voltak: nem szeretném, hogy ezek a jelszavak bármely magyar embert fészélyeznék az egységes nagy táborhoz való csatlakozásban. Magától értetődik tehát, hogy az ujonnan alakuló nagy és hatalmas pártban nem annyira elveket és eszméket hangoztatnák, mint inkább az élet kívánalmainak megfelelő tartalommal tölteném meg jövő munkakörét. Nem frázisokra, hanem munkára van szükségünk. A frázisoknak ezután is lesznek hívei és maradnak elegenden, akik azt hiszik, hogy ezzel nagy szolgálatot tesznek a hazának. Ez lehet részben igaz, de igaz az is, hogyha az új pártban a munkára képes és dolgozni tudó, szakértelemmel bíró magyaremberek sokasága egyesülni fog, önmagától megalakul az a széles tevékenységi kör, amelyen belül gazdasági és politikai előrehaladásunkat biztosítani fogjuk. Természetesen annak az új pártnak elengedhetetlen feladata, — és enélkül meg sem alakulhat — hogy felvegye programjába elsősorban az *önálló magyar nemzeti banknak* és — mert a kiegyezés így teszi lehetővé — másodsorban az *önálló magyar vámterületnek* 1917-ben való életbeléptetését abban az értelemben és formában, amely Magyarországot gazdaságilag és politikailag is mint teljesen független államot mutatja be Ausztriának. A többi fontos kérdések ezután időközben szintén óvatossággal, tapintattal, de együttes erővel és öntudattal oldandók meg.

— Kikből állana az új párt és mikor alakulna meg? — kérdezte munkatársunk.

— Az új pártnak magvát természetesen a mai koalíció képezné. A koalícióban levő pártok kezdjék meg az egyesülést és intézzenek felhívást mindazokhoz, akik az új pártba be akarnak lépni. *Senkinek sem vágnám el útját*, aki az új párt által felállítandó reális elvek megvalósításához tehetségéhez képest segédkezni akar nyújtani. A pártalakulásnak pedig okvetlenül az új választás előtt kell megtörténni. A választóreform, amely különben — mint hírlik — most a király előtt egy és más akadályba ütközik, oly nagy szociális jelentőségű, hogy egységes, nemzeti szellemű, gazdaságilag eredményes munkára szólítja az egész magyarságot. Az új pártnak megalakulásával a legnagyobb szolgálatot a függetlenségi párt által hangoztatott elveknek és eszméknek teszünk, talán kevesebb frázissal, de több tartalommal és eredménnyel.

A sürgősség. Az ülések meghosszabbítása természetesen változtat az elnökség munkabeosztásán is. Justh Gyula mindig a délelőtti üléseken fog elnökölni, míg Návay és Rakovszky alelnökök a délutáni tanácskozásokat vezetik. A holnapi napon azonban végig Justh Gyula elnököl, délelőtt tíz órától este nyolc óráig. A kormány azt reméli, hogy a költségvetést ilyen módon tíz nap alatt elintézteti. Ezután a képviselőház beruházási javaslatokat, vicinális javaslatokat, a kivándorlási törvényt és más igazságügyi javaslatokat tár

gyal. Ho y [is adóreformjavaslatokat még a nyári szünet előtt tárgyalni fogják, még nincs eldöntve. A nyári szünet legkésőbb június közepén kezdődik.

Este nyolcig.

A képviselőház ülése.

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Budapest, május 13

A mai ülés is a sürgősség előkészítésével kezdődik. Kissé későn tehetők, mert háromnegyed 11 óra elmúlt, amire együtt volt a Házban a százötven képviselő, amennyi a nyolc óras ülés megszavazásához szükséges.

Justh Gyula nyomban az ülés megnyitása után föllette a kérdést, hogy elfogadja-e a Ház Hoitsy Pálnak a nyolcórás ülésekre vonatkozó tegnapi indítványát. *Hozzászólás nélkül megszavazták.* Az elnök erre konstata, hogy az ülések holnaptól kezdve a költségvetés letárgyalásáig nyolc órán át tartanak. Javasolja, hogy mivel a házszabályok megengedik az ülések idejének megszakítását, az ülések délelőtt tíz órától két óráig és délután négy órától nyolc óráig tartassanak.

Thaly Kálmán kérde, mi lesz a bizottságokkal, melyek már előre kilüzték a tárgyalásaik idejét a délutáni órákra?

Elnök: Thaly felső órája nem függ össze az elnöki propeziókkal.

(A budget.)

Popovics Duzán horvát képviselő magyarul beszél. Kéri, hogy jegyzeteit használhassa. (Helyeslés) A horvátországi politikai viszonyokkal foglalkozik. Rauch bán kormányzása törvénytelen, mert nincs se többsége, se pártja... (Felkiáltások: Taka je!)

Supió Ferenc: Abszolutisztikus kormányzás az!

Popovics Duzán: Pedig a horvát kiegyezési törvény alkotmányos kormányt biztosít Horvátországnak. Kérde a miniszterelnököt, mivel okolja meg ezt a törvénytörtést?

(Nyugdíjazás-politikai okokból.)

Rauch báró, kit Wekerle a maga exponensének tart, csak elidegeníti Horvátországot Magyarországtól törvénytelenségeinek egész sorozatával. Politikai okokból nyugdíjazta Surmint és Manojlovicsot, amiért a horvát ifjak idegen államok egyetemreire voltak kénytelenek menni.

Felkiáltások: Miért nem jönnek Budapestre? Surmin: Mit szólnak volna önök uraim ahhoz, ha politikai magatartásáért Knezyt nyugdíjazni akarták volna. A felháborodás moraja zúgott volna végig az országon és ez helyes lett volna: ne tagadják meg tehát a jogosságot a horvát közvélemény felháborodásától sem. A tanárok megrendszabályozása régi császári pátensek alapján, illetve ezekre való hivatkozással történik. Megengednénk a kormány, hogy a szent korona országainak kiegészítő részét képező Horvátországban abszolutizmus uralkodjék? Mer Rauch bánága abszolutisztikus, tenykedése pedig ényesen felségértés. Hivatkozik esetekre, melyek ezt a felfogást igazolják. A bán felségárulásáról, melyekről Horvátországban már a verétek is csiripelnek, nem nyilatkozik részletesebben, de hajlandó bárkinak felvilágosítást adni.

Közbekiaáltások: Danunclál!

Surmin: Olyan szomorú állapotok vannak Horvátországban, hogy nem akarja tovább fésztelni. A költségvetést nem fogadja el. (Taps, zslvívózás a horvát padokon.)

Utána Roic Milán beszél horvátul.

Babocsay Sándor balpárti a nemzeti kérdéssel foglalkozik. Kijelenti, hogy a nemzeti kérdés arra szolgál, hogy Magyarországot eldarabolja. A nemzeti séggekkel csak békés megoldást lehet létesíteni, de a kormány politikája nem ezt az irányt követi. A költségvetést nem fogadja el.

Mezőfi Vilmos az általános választói jog reformja tárgyában interpellál. Kérde a belügyminisztert, mikor szándékozik a választói jog reformjáról szóló javaslatot a Ház elé terjeszteni.

(Revolvert az elnöknek.)

Nagy György (közbeszó): Nem vagyunk határozatképesek.

Elnök: Nagy Györgyöt *rendreutasítja*.

Nagy György: Ismételtlen kérem a tanácskozási képesség konstatafálását. Ugy látszik, azt akarják, hogy revolvert adjunk csengő helyett az elnök kezébe, hogy mindjárt leöbhosse a közbeszólokat.

Elnök: Rendreutasítom Nagy György képviselő urat. *Viselkedjék tisztességesebben.*

Kubik Gyula: Ehez már nincs joga az elnöknek.

Elnök Kubikot is rendreutasítja.

Mezőfi Vilmos ezután befejezi interpellációját, mire az ülés véget ért.

A hódító Westinghouse.

Megalakul az aradi részvénytársaság.

Arad, május 13.

Arad város közönsége nagy lelkesedéssel üdvözölte a Magyar Westinghouse Rézvénytársaság alapításának eszméjét s kezdettől fogva élénk érdeklődéssel kísérte ez ügy fejlődését. Bir az aradi közönség teljes bizalommal viseltetik az alapítás iránt, az alapítók mégis szükségesnek tartják, hogy az új gyár előrelátható jövedelmezősége tekintetében tájékoztatást nyújtsanak s ezek a kllátások bizonyára hozzá fognak járulni ahhoz, hogy az aradiaknak eddigi jó véleményét megerősítsék.

A befektetendő tőke kamatozása biztosítottnak látszik s az alapítók, akik nem elégedtek meg kizárólag az alapítás előkészítésével, hanem igyekeztek az új gyárnak már a megalakulás előtt is munkát szerezni, ez irányú tevékenységükről a következőkben számolhatunk be:

Több ízben közölték a lapok, hogy mint egyebütt, a közös hadsereg körében is folynak a kísérletek a különböző motorikus közlekedési eszközökkel, melyek eredményeképpen immár elhatározott tény a lófogató szekereszvonatoknak gépkocsikkal való helyettesítése. Értesülésünk szerint már a jövő évi hadügyi költségvetés gondoskodik az első beszerzéshez szükséges hitelről s a bennünket törvény szerint megillető 36% os quota kizárólag a Westinghouse vállalat javára esik, mert tudvalévő, hogy Magyarországon egyedül Aradon fognak autómobilokat gyártani.

A székely főváros közlekedési bizottsága immár végleg letárgyalta az autómobil bérkecsikről szóló szabályrendeletet, mely ősszel kerül a törvényhatóság elé jóváhagyás végett. E szabályrendelet határozottan kiköti, hogy a gépkocsiknak hazai gyártmányuaknak kell lenniök. Egyébként a bérkocsis iparosokkal is megtörtént elvben a megegyezés, mely már egymagában is több évi munkát biztosít a gyárnak. Ugyancsak kedvezők a vállalat kllátásai omnibusok szállítására is. Az aradi példán f-lbuzdult törvényhatóságok élönken érdeklődnek s nagy hajlandóságot mutatnak omnibus járatok létesítésére s csupán az aradi üzem első eredményeit várják.

A francia társulat egyébként kijelentette, hogy a magyar gyár megalakulása esetén bérkocsikat s omnibusokat Havreben egyáltalán nem fog gyártani, hanem összes szükségletét, amennyire azt a magyar gyár elfoglaltsága megengedi, annál fogja fedezni, ami még telemes kivitelre is nyújt kllátást.

A megegyezés értelmében a vállalat elnyeri a Heintze féle vasuti fűtőberendezések gyártási jogát. A Magyar Államvasutak igazgatósága ugyanis érdeklődik a Heintze-féle rendszer iránt, mely olcsóbbá teszi a fűtést.

Ezeknek előrebocsátása után áttérhetünk az aradi vállalat két legfőbb gyártási ágának ismertetésére. Ezek a Westinghouse Leblanc rendszerű condensatorok s a vasuti motoros fölszerelések.

Az előbbieket kb. egy év előtt kezdte gyártani a havrei gyár s már is kerek 150.000 lóerő teljesítményű gőzgép számára szállított

condensatorokat, melyek óránként 1,130.000 kg. gőst condensálnak. E szabadalom értékére nézve tájékozásul megemlítjük, hogy egy németországi vállalat a még csak nem is kizárólagos gyártási engedélyért évente 125 000 márkát, s azonfelül léőrönként még külön 2 márkát, egy osztrák elsőrönként pedig évi 50 000 koronát s léőrönként 2 koronát fizet. A most kizárólag e készülék gyártására alakuló angol társulat 2,500.000 frank készpénzt és a nyereségben való osztozást ajánlotta fel a francia társulatnak csupán azért a jogért, hogy a condensatorokat Anglia szárazföldjén gyártassa és — a tengerészet kizárásával — eladassa.

A motoros vasúti üzem korszakot alkotó jelentőségű és átalakítólag fog hatni az egész személyszállító forgalomra. Mióta az Acsev. motoros személyforgalmat rendezett be, a személyforgalma sokkal jövedelmezőbb. E vállalat az összes rendszereket kipróbálta s végeredményben a *Westinghouse-systemát* találta a legjobbnak. Elismeri a Magyar Államvasutak igazgatósága is a motoros forgalom szükségét s egyúttal a Westinghouse rendszer fensőbbségét, a kereskedelmi kormány pedig a vasúti és hajózási főfelügyelőség véleménye alapján az új több száz millió beruházási program végrehajtásának küszöbén tárgyalást folytat az alapítókkal ez ügyben s a Máv. részére beszerzendő első Westinghouse-motorfelszerelés szerződését a napokban kötik meg.

Mindenekből látni való, hogy a vállalat kedvező kilátások között alakul meg s jövője jól van megalapozva. Részben ezek a kedvező kilátások, részben pedig az a törekvés, hogy a magyar gyár késsé üzletkörürel indítsa meg üzemét, arra indította a francia társulat igazgató ságát, hogy Magyarország s a Balkán államai részére a gyár főlépültségig *Budapesten* *vezérképviseletet* állítson föl, mely e hó elsején megkezdette működését. A folyó hó 17 én megnyitó automobil-kilátás is tanúságot fog tenni az alapítók őszinte törekvéséről.

A gyár az összes hivatott tényezők őszinte érdeklődése közepette kezd meg működését s az összes Westinghouse vállalatok eddigi anyagi és erkölcsi eredményei s maga a Westinghouse-név is garancia arra, hogy a magyar gyár is mindenkor megfogja állni helyét az ipari versenyben, dicsőséget szerezve a magyar iparnak, tisztességes kamatozást a belső feleletendő tőkénk és munkának s megélhetést sok száz munkás családnak.

Az aktalopás.

Lengyel Zoltánt fölmentették.

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, május 13.

A budapesti tábla tegnap foglalkozott *Frenzeisz* István elnöklétével a *Hajdu—Lengyel* pörrel. Az ügyet *Istvánffy* bíró referálta, a vádat *Polgár* Viktor dr. főügyész helyettes, a távollévő *Lengyel* *Vássonvi* Vilmos dr., *Hajdu* *Kemény* Miklós dr. képviselte.

A pör tárgya az, hogy *Hajdu* Gyula állami számvédelési iradatlistát másfél évvel eszelőtt a lapok pauszálásra vonatkozó hivatali adatokat *Lengyel* Zoltánnak kiszolgáltatta, *Lengyel* pedig azokat egy lapban közölte. A törvényszék *Hajdu* Gyulát hivatalának elvesztésén kívül hivatali titok megsértéséért két heti, *Lengyel* pedig két napi államfogházra ítélte. A felek felelőzése folytán a tábla tegnap foglalkozott az ügygyel. Az ügy ismertetése után a közbíró képviselője fentartotta a felelőzést. *Kemény* dr. védő előterjesztése után *Vássonvi* Vilmos védbeszédében terjesztette elő *Lengyel* Zoltán védelmét.

A tábla ma déli 12 órakor hirdette ki az ítéletet, amelynek értelmében a tábla a törvényszék ítéletét részben megváltoztatta. A bünvádi pörrendtartás 326 szakaszának második pontja értelmében *Lengyel* fölmenti a vád alól. Kimondja az indokolásban, hogy

semmisségi okot fenforogni nem lát; sem olyan adatot, mely *Lengyel* bűnösségét bizonyítaná. *Hajdu* Gyulát illetőleg a tábla nem fogadta el azt a súlyosbító körülményt, hogy nagy fokban visszaél a belső helyezett bizalommal. A többi, a bűnösség mellett felhozott indokokat a tábla elfogadta s minthogy a kir. törvényszék ítélete azokkal arányban áll, az elsőfokú bíróság *Hajdu* vonatkozó ítéletét helybenhagyta.

Az ügyész tudomásul vette az ítéletet; *Vássonvi*, *Lengyel* védője köszönettel vette tudomásul az ítéletet. *Kemény* Miklós dr., *Hajdu* védője semmisségi panaszt jelentett be, melyhez a jelenvolt *Hajdu* is csatlakozott.

Amit Apponyi akar.

A közgyűlés döntése a főreáliskola ügyében.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, május 13

A múlt héten értesítette csak *Barkóczy* báró a várost arról, hogy a főreáliskola részére telket keres. Már azóta itt is volt, szemlét tartott, elutazott és ime a telek ma már *Apponyi* Albert gróf kultuszminiszter lábál előtt fekszik. Gyorsabban még a közigazgatás nem bonyolított le kérdést, mint ezt. Talán azért, mert a törvényhatósági bizottság tagjai megijedtek a lelkes és fáradhatatlan *Kovács* Vince vésztőlő kijelentésétől, melyvel óriási hatást ért el. Nem mondott kevesebbet az aradi kulturintézményeket gondos szeretettel ápolgató és fejlesztgető iskolafelügyelő, mint-hogy nem lehessen tudni, mennyi ideig tartja kezében ez a kormány az ország gyepőjét, azért hát rajta, ragadjuk meg az alkalmat, rássuk a fát, hadd hulljon az érett gyümölcsse ölfünkbe. Ha *Apponyi* a *Mittelmann* fele telken akar építeni, akkor mi ne gátoljuk, hadd teljék kedve, építse oda. Már csak azért is — mondotta továbbá *Kovács* Vince — mert ha nem engedelmessékedik a közgyűlés *Barkóczy* nak s elvetné a tanács javaslatát, akkor nem következik el, aminek elkövetkeznie kell és ami el is fog következni.

Hogy ez alatt a pogrom, vagy minden aradi polgárnak szabad lakással egybekötött agkori munkaképtelenség elleni állami biztosítása értendő-e, arról elfelejtett beszélni a szónoklat hevében a tanács javaslat bátor védelmezője. Dehátve neki adott a többség igazat, így hát, ha *Apponyi* is úgy akarja, a főreáliskola díszes palotája a *Mittelmann* telken fel fog épülni.

Zugva, zajongva, a szónokok ezavai: privát beszélgetésükkel elnyomva tanácskozott a jól megtelt terem a telekkérdés főöt, melyet a bizottsági tárgyalások mellesével a tanács már a mai közgyűlés tárgysorozatába felvett. A múlt hét folyamán részletesen beszámolt az *Aradi Közlöny* a kultuszminiszter megbízottja, *Barkóczy* Sándor báró miniszteri tanácsos küldetéséről. Megírtuk, hogy *Barkóczy* az összes megemlélt telkek közül a *Mittelmann* fölöt találta legalkalmasabbnak s a szemlejegyzőkönyvben megírta, hogy csak ezt fogja a miniszternek ajánlani, akit a végző szó a főreáliskola építkezése ügyében megillet. A kormány tudniillik csak telket kér a városól, ő megépíti s fenn is tartja az iskolát. A tanács javaslatba hozta a közgyűlésnek, hogy ajánlja fel a többször említett területet az iskola céljaira s erről értesítse a minisztert.

Akadnak azonban egynehányan és meg kell mondanunk, hogy épen azok, akik a városrendezési bizottságban épen a tanács álláspontjának megfelelően az Óvár tereit jelölték ki a főreáliskola elhelyezésére, akik a rosszul informált miniszteről a jobban informálandó miniszterhez akartak volna fordulni, felvilágosít-

ván őt arról, hogy különleges aradi szempontokat vegyen tekintetbe és ha lehetséges, akkor építse az Óvár tere az iskolát. Milyen lármá, türelmetlenkedés és ellentmondásoson fogadta azokat, akik tárgyilagos és észszerű okokkal törekedtek bizonyítani azt, hogy a közgyűlésnek csak mégis jobban illenék tudnia, hogy melyik városrész fejlesztését segítse elő, ha már áldozatokat hoz, mint a néhány napot Aradon töltött miniszteri tanácsosnak. Hiábavaló volt annak hangsúlyozása, hogy a vasúti felvételi állomás közelsége azt a városrészt, ahová a tanács az új reáliskolát szánja és amely a kereskedelem számára van predesztinálva és az államvasutak üzletvezetősége, amely a Béla téren fog épülni, továbbá a vasút körüli új település oda üzletket követel. És hogy valaki a közgyűlési teremben arról szóljon, hogy illenék talán végre a lakásmisséria fölött is gondolkodni s a vasút közelsége városi bérházakat építeni, az tényleg felesleges, mert csak falra hányt borsónak bizonyul.

Mittner József indította meg a vitát. A tanács javaslata ellen foglalt állást, mert a *Mittelmann*-féle telket oly nagy értékűnek tartja, hogy nem engedje át iskolaépítés céljaira, pláne akkor, ha a városnak kellene az iskola fenntartásáról gondoskodnia.

Ebbsel aggodalmait azonban *Varjassy* polgármester nyomban eloszlatta és kijelentette, hogy az iskolát az állam építi fel és tartja fenn, de csak akkor, ha a szóban forgó területre építheti. A mellette lévő falkolát és lőherével beültetett területet nem kéri a kormány. Elmondotta, hogy körülbelül egy millióba kerül majd az építkezés, az iskola mintaszere lesz s h gy már jövő novemberre készen is fog állani.

A tanács javaslatával szemben *Reisinger* Sándor indítványt nyújtott be. Megkeresendő lenne — ugymond — a kultuszminiszter, hogy városi érdekekből és ha lehetséges, akkor a *Palóczy* által készített óvár téri rendezési tervben megjelölt helyre építtesse az iskolát. Nem azért, mintha nem áldozna szívesen egy százötvenes korona értékű területet is kulturcélokra, hanem azért, mert a *Mittelmann* telken kell átvonulnia az új vasúti indóházat és a várost összekötő főutvonalnak s ennek mentén iskola nem állhat. Ott nem tanintézetnek, hanem ültető kereskedelmi életnek, üzletaknak kell keletkezniük, úgy kívánja ezt a városrész fekvése. És ha a *Miksa* utcát megnyitják, akkor ez a tömb néhány év múlva sokszorosan többet fog érni. A szabályozási tervben már ki van jelölve a főreáliskola helye. Ha az Óvár tere építik, akkor ott a fejlődést gyorsítják, a városrész kiépítését biztosítják. A hiadkkal egyidőben elkészül a védőtöltés is, árvízveszedelemtől nem kell tartani.

Stiner József csatlakozott *Reisinger* mellé és indítványát elfogadta. Ennek érve esét meg azzal egészítette ki, hogy *Ujarad* és *Zsigmondháza* csak akkor hozzátó a várossal szorosabb konnekszióba, ha az Óvár-tér kiépül és ennek az első lépésnek megtételéhez legalkalmasabb eszköz az iskola odateleptése. És által a mintegy ötven holdnyi városi terület nyer értéket. Sajnálja, — ugymond — hogy bizottságilag nem tárgyalta a tanács a kérdést, mert a városrendezési bizottságban győzött volna az a felfogás, hogy azt a városrészt támogatásuk és segítségük felelő, mely arra részben és ezért készítették el *Palóczy*val a rendezési terveket. O is azt hiszi, hogy a minisztert fel kell világosítani a felelő, milyen kárt okozna a városnak, ha nem az Óvár-tere építeti az iskolát.

Kovács Vince emelkedett szóárra és hévvel, lelkesedéssel kelt a tanács javaslat védelmére. Figyelmeztetett arra, hogy ne elvődjünk akkor, ha a miniszter oly bőkezű és teljesen ingyen ad egy középiskolát a városnak, mert más városok megfogják ragadni az alkalmat s megelőzik Aradot. A kormány jóindulatára hivatkozva, arra kéri a közgyűlést, hogy a tanács javaslata értelmében szavazzon, mert meggyőződése az, hogy a kormány Aradon olyan miniskolát létesít, amilyenek csak Angliában vannak s ezt elszalasztani bűn lenne minthogy nem lehet tudni, meddig marad uralmon ez a kormány s meddig lesznek ilyen kedvező körülmények.

Mután még a főispán is kijelentette hogy a *Mittelmann* fele telket tartja a legalkalmas-

sabbnak és azt hiszi, hogy a miniszter is ilyen nézetben van, szavazásra bocsátotta a kérdést és a közgyűlés túlszámú többséggel elfogadta a tanács javaslatát.

Egy táborban.

A nagy fuzió története.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, május 13.

A politikai pártok egyesülésének eszméje foglalkoztatja most állandóan a politikai világot és a közvéleményt egyaránt. Lapunk vezető helyén közöljük Barabás Bélának a fuzióra vonatkozó nyilatkozatát, amely szintén kedvez az új pártalakulás eszméjének. Az egyes pártok véleménye az egyesülés kérdésében még nem alakult ki teljesen, de a többség helyesli az akciót. A legtöbb áldozatot mindenesetre a függetlenségi pártnak kell hoznia, egyelőre azonban csak arról van szó, hogy az új párt a függetlenségi jelző elhagyásával „negyvennyolcas magyar párt” nevet nyerjen.

Távirati értesüléseink a következők:

A pártok hangulata.

A függetlenségi párton optimizmussal néznek a fuziót előkészítő tárgyalások elé, amelyeknek vezetése Kossuth Ferenc kezében összpontosul. A párt vezető emberei a siker iránt határozott reményeket táplálnak, noha ők is elismerik, hogy a teljes megegyezés elő még nagy nehézségek tornyosulnak.

Az alkotmánypárton Széll Kálmán nem barátja a fuziónak, a párt legtöbb tagja azonban, élükön Wekerlével és Andrássyval, szívesen veszik a közeledést. Hír szerint a függetlenségi és negyvennyolcas párt hajlandó a félreértések eloszlatása céljából a „függetlenségi” jelzőt az elnevezésből elhagyni, hogy ezzel mindenféle szeparatistikus tendenciának még a látogatását is elhárítsa. Így csupán a „negyvennyolcas párt” elnevezés maradna meg, amely meg volt már Irányi Dániel idejében is.

A néppárton Zichy Aladár gróf és több személyes híve nem hajlandók a néppárt elveit feladni, de Rakovszky István és a pártnak számos tagja csatlakoznék a negyvennyolcas párthoz.

Most már névszerint is tudják azon képviselőket, akik Rakovszkyval együtt a negyvennyolcas párthoz csatlakoznak. Ezek: Zboray Miklós, Rakovszky Béla, Gyuriss Emil, Darányi Ferenc és Beniczky Ödön. A néppárt tudvalevőleg keresztényszocialista párttá szándékozik válni és arra a közjogi alapra helyezkedik, amelyen a kormány és a többség lesz.

Molnár János kijelentette, hogy a néppárt állásfoglalásáról terjesztett hírek nem felelnek meg a valóságnak. Arról, hogy hajlandó-e az új párthoz csatlakozni, nem nyilatkozott.

Az új pártnak már a munkaprogramjáról is beszélnek. E szerint a program tartalmazza elsősorban a bankkérdés megoldását, az önálló vámterület behozatalát, egy katonai kiegészítés létesítését és a delegációk eltörlését.

Ugron is vélekedik.

Ugron Gábor a képviselőház folyosóján ma a fualóról így nyilatkozott:

— A pártok egyesülése bizonyos és rövid

időn belül megtörténik. Minden a király beleegyezésétől függ, ahinek Kossuth Ferenc és később Andrássy fognak előterjesztéseket tenni.

Hogyan keletkezett a fuzió?

Az alkotmánypárt egyik vezető tagja a következőket mondotta:

— Husvét előtt néhány héttel a koalíció vezető politikusai kor ferer círára gyűltek össze, amelynek célja a jövő pártalakulásnak előkészítése volt. Az értekezleten a koalíció összes mértékadó elemei részt vettek. Megegyeztek abban a nézetben, hogy a pakumban lefektetett kötelezettségek teljesítése után új pártalakulásnak kell következni, amelynek útját már most egyengetni kell. Foglalkoztak egy külön program összeállításával, amelynek kardinalis alapelveire nézve megállapodás is jött létre. Ennek alapján történnek a koalíció pártjainak egy táborban való egyesítése. Magáról a pártok fuziójáról azonban e tanácskozáson még nem volt szó.

A dánosi bünpör izgalmai.

Megsértették a védőket.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, május 13.

A dánosi bünpör, ugyilátszik, vesztett az érdekességéből. Legjobban bizonyítja ezt, hogy csak félig telt ház hallgatja a tárgyalást. A karzat ma is zsúfolt, a földszinten azonban csak néhány divatos kalap képviseli a publikumot. A mai napnak pedig van szenzációja: a tegnap kirendelt orvosszakértők ma mondtak véleményt a vádlottak koráról, ma dönt el, hogy föl kell akasztani Balog Tutat és Trokár Marcsát, fiatal koruk nem mentheti meg őket az akasztófától.

Az újabb tanúk.

Rónay Kamill elnök délelőtt tíz órakor nyitotta meg a folytatólagos főtárgyalást.

Az ügyész bejelenté, hogy három újabb tanu vár kihallgatásra, akik annak idején a csárda környékén cigányokat láttak. A három tanu: Kalmár Vilmos, Takács András és Gáspár János. A szakértők — mondja az ügyész — csak egy órákor állhatnak a bíróság rendelkezésére s így alkalmas az idő a tanúk kihallgatására.

Az elnök Kalmár Vilmost szólítja be.

A tanu: A mulkor, amikor először hallgattak ki, elfelejtettem megmondani, hogy egy héttel az eset előtt ott voltam Szarvasánál és ott láttam a verandán egy cigányasszonyt és két cigányembert. Az egyik cigány azt mondta Szarvas Teréznek: — „Jaj de szép vagy lelkem.” Terike erre azt válaszolta, hogy mi köze hozzá. „Ha nincs közöm, majd lesz” felelte a cigány.

Az elnök: A vádlottak között fölismeri azokat a cigányokat?

A tanu: Az egyiket fölismerem.

— Melyik az?

A tanu: Surányi Ignácra mutat.

Surányi Ignác: Kérem, kezít csókolom, én akkor Kecskeméten voltam bezárva.

A következő tanu Gáspár János dohányos. Elmondja, hogy egy héttel a rablógyilkosság előtt egy cigányasszony járt a portáján, aki tejet kért beteg gyermekének. Vegig néz a vádlottakon, akik között Trokár Marcsát fölismeri.

Trokár Marcsa: Nem fél, hogy az ördögnek adja a lelkét? Mondja meg, ha arra jártam, hogy magán kívül látott-e még valaki engem?

Egy védő: Maga hogy került ide tanúságtételre?

A tanu: Az irsai csendőr telefonált értem.

— Ha megnézte azt a cigányasszonyt, mondja meg, milyen ruha volt rajta?

— Nem vagyok én fiatalember, hogy megnézzem a ruháját.

Az elnök: Jómódu ember volt Szarvas?

A tanu: Volt annak mindig pénze: sokat keresett.

A következő tanu Schwarz Gábor nyír-egyházi kereskedő. Elmondja, hogy a gyilkosságot megező este három cigányasszonyt és három cigányférfit látott a csárdában.

Az elnök: Hány óra körül lehetett?

A tanu: Este 7—8 óra között; még világos volt. Fölismeri határozottan Tutát és Trokár Marcsát. Párnóra csak gyanakodik. Amikor jobban végignézi a cigányokat, Sztojka Bajkát is fölismeri.

A bíróság megeskeli a tanukat és a tárgyalást fél órára felfüggesztette.

A vádlottak életkora.

Szűnet után az elnök jelenti, hogy Török Aurél dr. egyetemi tanár, antropológus és a védők részéről bejelentett ellenőrző szakértő, Madzsar József dr. megvizsgálta a vádlottakat. Török Aurél véleménye szerint Surányi Csoroszlva életkora 17—20 év közé esik. Lakatos János Bajka éveinek száma 18—21 között van, Lakatos János Kuna 21—24 éves. Lakatos Julcsa Luterna és Kolompár Balog Tuta a legnagyobb valószínűség szerint túlhaladták a husz esztendő, 21—24 évesek. Surányi Márton 25—30 éves, Német Vrana pedig 23—25 között van.

Madzsar dr. ellenőrző szakértő Német Vranát 20 éven alulinak ítéli, Lakatos Marit 19—20, Lakatos Rózsát pedig 16—18 évesnek tartja.

Ezután a védők intéznek a szakértőkhöz kérdéseket.

A megsértett védők.

Elek Mór dr. védő megkérdezi, mondja meg Török tanár szabaosan, mennyi különbség lehet a vádlottak életkora között.

Török: Én felolvasott véleményemben ide vonatkozólag már nyilatkoztam. A védő ur olyan kérdéseket intéz hozzám, amelyek már ügyvédi fogásszámba mennek, a szofisztika eszközeivel dolgoznak és a tudományhoz semmi közük. Én, mint szakértő azonban nem felelek.

E szavakra a védők köréből hangos tiltakozás felelt, mire az elnök a védőket rendre utasította. Erre a védők közbeszólnak:

— Itt hagyjuk a tárgyalótermet. Így nem lehet velünk beszélni. A szakértő ur ne sértgesse az ügyvédi kart.

Baumfeld Lajos dr. védő kéri a szakértőt, mire alapítja felolvasott véleményét a Kolompár Balog Tuta életkorára vonatkozólag.

Török Aurél dr. kijelenti, hogy csak antropológiai szakkifejezésekkel adhat felvilágosítást. Nem tudja, megértik-e magyarázatát, de más szavakkal nem adhat lelkismeretes választ.

E nyilatkozat után a védők felé fordulva így szól:

— Aianlom magamat, uraim.

Baumfeld dr. kéri jegyzőkönyvbe venni a szakértő eljárását. A bíróság erre nem hajlandó. A védők között erre izgatott szóváltás támad és valamennyien elhagyják a tárgyalótermet.

Hevesi Illés dr. kijelentette, hogy Török Aurél az ügyvédi kar tisztességét megsértette és ha ezért elégtételt nem kapnak, lemondanak védői tisztükről.

A bíróság semmi okot nem lát az elégtételadásra.

Török Aurél mély sajnálatát fejezi ki, hogy a védők az ő kijelentéseit sértésnek minősítették. Távol állott tőle minden sértő szándék.

Az elnök ezután tíz percre felfüggesztette a tárgyalást. A védők az előszobában tanácskoztak, ezután Hevesi Illés dr. kijelentette nevükben, hogy amíg a bíróság és a szakértők

teljes elégtételt nem adnak, nem térnek többé vissza helyükre és a védelemről lemondanak.

Az elnök kijelenti, hogy a védők viselkedéséről jelentést tesz az ügyvédi kamarának. A tárgyalást felfüggeszti.

Hir szerint a tárgyalás után meggyőzés jött létre a védők és az elnök között, amelyben holnap valamilyen formában elégtételt fognak kapni és így nem büsítják meg az utolsó percben a tárgyalás lefolytatását.

A sértegető primadonna.

Kállay Jolán bojkott előtt.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, május 13.

Lapunk ma megjelent számában részletesen ismertettük a lefolyását és izgalmaikat annak a kabarénak, amelyet Kállay Jolán, az aradi színház primadonnája és Faludy Károly rendeztek Hódmezővásárhelyen. Ugy látszik Hódmezővásárhelyen nagy hullámokat ver ez az ügy és tulságosan tragikusan fogják föl ezt az ügyet. Az egyik ottani lap mai számában már olyan hurokat penget, hogy Kállay Jolán a vásárhelyi közönségnek bojkottálni kell, ha a publikumtól ünnepélyesen bocsánatot nem kér. A színházi bizottság már legközelebb foglalkozik ezzel az afférrel és valószínűleg elégtételt fog szolgáltatni az állítólag megbántott közönségnek.

A Vásárhelyi Reggeli Ujság mai száma ismét foglalkozik az aradi primadonnának lapunkban már idézett ama kijelentésével, hogy „ki kellene rugni a színházból az olyan publikumot”, amely neki egy estére csak 400 korona hasznot juttat.

Az idézett lap szerint Kállay kijelentését sokan hallották s épen ezért az idézett lap írója a bojkott eszméjét a következő sorokban:

„Megérdemelte-e ezt városunk közönsége, mely a tavalyi egész nyári szezon alatt oly meleg pártfogásban részesítette Szendrey Mihályt és társulatát, hogy a színház majd nem minden este színiünnepet megtelt? Megérdemelte-e épen attól a nőtől, kit szeretettel vett körül, csokrokkal halmozott el és az elismerés hangján beszélt tehetségéről? Ezt nem érdemelte meg Vásárhely közönsége, sőt határozottan tiltakozik ellene, visszautasítja és a legnagyobb mértékben elítéli. Vegye tudomásul Kállay Jolán, hogy ilyen hanghoz mi nem vagyunk hozzászokva, de azt is vegye tudomásul, hogy ezek után neki Vásárhelyen befellegzett, itt többé nem látják szívesen s ha mégis megtörténne — amiben ugyan kételkedünk, — hogy a nyári szezon alkalmával színházunkat személyével „szerecséltetné”, előre megjósolhatjuk, hogy itt már csak fültyét és püsszegést, de nem tapsot és kitüntető szeretetet fog kapni. A dolog ezen részét elvégeztük önnel nagy diva, amit irtunk, azt a közönség köréből szerzett hangulatok s az a mérhetetlen felháborodás, mely az ön és társa szereplését kísérték — diktálták tollunkba. Pé magának, próbáljon ott szerecsélt, ahol az ilyen tingl-tangli szereplésért, melyet vasárnap társával együtt produkált, 400 koronán felüli tiszta haszna lesz.

A színházi bizottságtól pedig elvárjuk, hogy a közönségen esett sérelmet megtorolja, mert véleményünk szerint nemcsak arra való a színházi bizottság, hogy szolgálatokat ajánljon és műsorokat bíráljon felül, hanem

arra is, hogy adott alkalmakkor a megsértett közönségnek elégtételt szerezzen.

Az elégtételadás legelső feltétele pedig az lehet, ha Kállay Jolán nyilvánosan és ünnepélyesen bocsánatot kér Vásárhely közönségétől. Ha ezt nem teszi, úgy kiméletes formában ad a tudomására Szendrey Mihálynak a színházi bizottság, hogy városunk közönsége Kállay Jolán további szereplésére nem kíváncsi, ebből azonban nem következik, hogy primadonna nélkül jöjjön Vásárhelyre. Mint halljuk, a színházi bizottság tagjai között is mozgalom indult meg ily irányban.

A TAVASZI ARAD.

Májusi sorok.

*

Május a szerelemnek meg a szenteknek a hónapja. Ez a kettő nem egészen összetartozó: sőt inkább: a szerelem akkor virágzik, amikor a szentek — a fagyos szentek — pihennek és lágy tavaszi levegő, forró májusi napsugár hozza bizsergésbe a vért. Azt a három napot, melyet Szervác, Pongrácz és Bonifác neveivel tisztel meg a kalendárium, úgy látezik éppen azért helyezte május közepébe a gondviselés, hogy egy kicsit lehűtse a már nagyon neki hevülő szíveket.

Az idei májusban nem teljesítették a kötelességüket de ban rimelő szenteink. Sem nálunk Aradon, sem az ország legnagyobb részében. Kedden, Szervác napján, a legkellemesebb tavaszi idő volt. Tegnap és ma olyan alapos meleg volt és van, hogy a legderekkab augusztusi kánikulával versenyezhet. Izzad egész Arad, a legkövérébb embertől a legsoványabbig, kivéve azokat, akik az elmaradt szentek helyett a víznek főistene, Neptun atyánk oltalma és hullámai alá menekültek. Mert hála Krisztyó János gondoskodásának, megnyitott már Neptun isten aradi rezidenciája: a Marosuzsoda. A mi jó öreg, Darányi Náci által szabályozni ohajtott Marosunk hős hajjai, kábi naktól és szolgáktól köröyezve várják a fürdeni ohajtó halandót. Ha máshol nem, a Marosban már lehet nyaralni.

Azaz, lehet máshol is. A Salacz-parkban, Baross-parkban, ligetben és a kávéházak műkertjeiben. Az utóbbiakban pláne néha még hideg zuhanynyi is kaphatunk az utcaöntözőknek a jó voltából.

A parkokban nyüzsgés már a nyári élet. Kora reggeltől késő estig megszállva tartják az utakat és padokat a babakocsi, játszó gyerekek, gardirozó nevelőnők és szobacica, céllal és cél nélkül sétáló hölgyek és urak. Orgonák és hársfák illatában olyan édes a semmittevés.

Mikor pedig leszáll a gyönyörű májusi est, az Andrassy-téren uszik a közönség. Mert nem séta az, ami a korszón történik, hanem önkéntelen követése az előttünk járóknak és még önkéntelenebb mozgás az utánunk következők szelid nyomása alatt. Bemutatkoznak a szebbnél szebb nyári toalettek, széles női szalmakalapok, melyek között itt-ott feltűnik egy férfipanama vagy egy zsirardi.

... Szóval Arad élvezi a májusi. Uszik a napsugárban, a Marosban, no meg az orfokmokban

EGYESÜLETI ÉLET.

(*) Az „Aradi Casino Egylet” május hó 17-én d. e. 11 órakor tartja az egylet helyiségében rendes évi közgyűlést.

Mi történt a közgyűlésen?

A kulturszakértő. — A tisztviselők inkompatibilitása. — Ezer koronás alapítvány. — Nem kell az új utcanyitás. — A tanítók háza.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, május 13.

Aradváros törvényhatósági bizottsága ma délután három órakor Károlyi Gyula gróf főispán elnöklésével tartotta meg május havi rendes közgyűlést, melynek tárgysorozatára negyvennyolc tárgy volt felvéve.

Mint hogy választást, a magyarnak ezt a mindig kellemes mulatságot, is ígért a műsor, számmal jelentek meg a város ezért a kánikulai hőség dacára majdnem teljes atyák. Az is igaz, hogy a választás után már a hőmérő emelkedésével arányosan el is távoztak. A tárgyalás menete elég sima és gyors volt. Nagyobb vita csak a főreáliskola telekadományozása körül keletkezett, melyről lapunk más helyén számolunk be. Majdnem minden kérdésre nézve a tanács javaslatával meggyőzően hozott határozatokat a törvényhatósági bizottság.

A mai közgyűlésnek jutott osztályrészül, hogy a közművelődési tanácsosi állás szervezését befejezze. Kimondták, hogy a kulturintézmények szaporulatára való tekintettel, két-nyolcszáz koronával dotált tanácsosi állást szerveznek, melynek munkakörét a szervezeti szabályzat állapítja meg annak a javaslatnak alapján, melyet lapunkban már ismertettünk.

A tisztviselők inkompatibilitásának kérdését egy pillanat alatt elintézték. Hadd keressenek, gondolták magukban a városatyák és elfogadták a Steinkardt dr. véleménye alapján készült jogügyi bizottság javaslatát, melynek felolvasását is elengedték, mert már olvasták az ujságban. A tisztviselők tehát továbbra is vígan kereshetnek.

A támogatásban ma ismét bőkezűek voltak a melegben olvadozni kezdő bizottsági tagok. Így tehát aki kért, az kapott. Az állami tisztviselők erkölcsi támogatást. Pártólól ir fel a közgyűlés Wekeréhez, hogy lágyítsa már meg szívet s tanuljon Aradtól. Adjon lakbérpótlékot az állam „fehér rabsszolgáinak”. A „Fehér Kereszt” gyermekvédő egylet ezer koronás ágy-alapítványt kapott. A technológiai iparmúzeumot egy eüvell telekkel ajándékozták meg, Faller Gyula vígan verheti már a téglát, mert a múlt közgyűlés szigorát ma a jókedv váltotta fel s még téglaverő telket is utalványoztak. A tanonc-otthonról csak nem tagadhatták meg azt, amit kér. Nemcsak hogy tálcán vitték eléje összes kívánságainak teljesítését, hanem még azt is kimondták, hogy ha szeptemberig palotát nem lehetne építeni az inas uraknak, akkor kibérelnek számukra egy házat, mert hát mint Homeroszért, úgy a négy állami tanonc-otthonért hetvenhét város versenyez. A Shone csatorna hét leszálló aknával lesz gazdagabb a közgyűlés jó voltából, a Weltzer-féle vaggongyár telepének bővítése céljára megkapja a kért területet, még pedig négyesötöt nyolc koronával, az autobusznak telhetetlen gyomrát pedig újabb hatvan ezer koronával próbálták egy időre elcsendesíteni. Egy szuszra már igazán nem lehet többet kisorsolni.

Egy kis pihenőt tartottak. De hogy ne legyen nagy a zökkenő, ezért egyik kezükkel adtak, de a másikat már marokra szorították. A tragikus halált halt Fráter Zsigmond övegye kérvényével járult a tanács elé, melyben azt kérte, hogy a város színtézési munkálatait a Fráter és Dömötör cég u'oda, ifju Dömötör

Bertalan mérnök fejezhesse be. Ezt megengedték. Azt is kérte azonban, hogy őt és árván maradt gyermekét a város kegydíjban részesítse, mert boldogult férjének halálát az okozta, hogy a várostól elvált munkálaton tizszer koronát vesztett. Nagy Sándor és Reisinger Sándor meleg szavakkal keltek pártjára az özvegynek, míg Mülek Lajos dr. nem akarva precedenst teremteni, azt indítványozta, hogy ezt a kérelmet, jogalap hiányában, a mások el is valami más formában támogatassák a nyomorban hátramaradt családot, ha ezt megfelelő alakban kéri. Steinhardt Mór dr. indítványát tette magáévá a közgyűlés és visszaadta a kérvényt a tanácsnak, azzal, hogy a legközelebbi közgyűlésnek tegyen javaslatot. Az Orcay-utcai lakosok utcai felkiáltásai kérelme annyira hátul volt a sorrendben, hogy már csak úgy estefelé került rá a sor. A levegő egy kissé hűvösre változott. Természetes, hogy elutasították őket. Aszfaltot majd koptathatnak. Hogy mikor, azt nem tudjuk, mert egyelőre csak a kövezési programba fogják beilleszteni, az pedig tudvalevő, hogy azt nem a járóké, hanem a por és molyok koptatják el valamelyik hivatalszoba asztalfiókjában.

A gáji tanítók lakóházat kérték Gájbán. A tanács hajlandó megépíteni és javasolta is a közgyűlésnek, hogy ne tekintsen néhány száz koronára, hanem a Szentjános-téren építse meg a tanítói lakásokat. A szegény tanítókon azonban majdnem beteljesedett a közmondás, mely úgy szól, hogy: „mégis meg isten a barátaitól, az ellenséggel majd elbánok magam is.”

Egyszerre csak feláll Nagy Sándor és ékes szavakkal kezd szétszedni a tanács javaslatát s hullat keserű könnyeket a felett, hogy a gáji tanítókat meg akarják fosztani mellékkeresetüktől, azért kényszerítik őket a kintlakásra. Nem engedi éjig emelkedni a gáji tanító palotát, hadd maradjanak csak a pedagógusok városi lakók.

— No hát a képviselő urat ugyancsak jól informálták, mondja mosolyogva a polgármester, itt fekszik a tanítók kérvénye, melyet az igazgató adott be a nevükben. Tessék megnézni, pecsét is van rajta.

— Akkor mindent visszavonok, felel bünbánóan a nagylaki kerület követe, engem bizony alaposan felültek. Szedi az írását és távozik a teremből.

Mintán az összes előleg kérvényeket az esti homály beállta előtt még kedvezően intézték el, este fél nyolc órakor a jókedvű adakozók szótoszlottak.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

* Az Uránia mozgófényképei. A nagyközönségnek igényelt csak aktualitásokkal lehet kiélegetni. Az Uránia színház mindent elkövet, hogy a közönségnek a legteljesebb szórakozást nyújtsa. Erre a célra a legelső helyekről szerzi be a mozgófényképeket. Párisi, londoni és tokiói mozgószínházak nem jönnek Aradra vendégszerepelni, de Párisban készült képeket mutatnak be az egész világon. Az Uránia színház legtöbb képe a híres párisi Pathé Frères cégtől és a leghíresebb amerikai mozgószínházról kerül műsorra. A közönség már ismeri is a két cég jeleit. A franciáé a kakas, az amerikaié a szárnyas sas. Az Uránia színház mostani műsorán nem Magyarországon, hanem Párison kívül sehol be nem mutatott képekben gyönyörködhet a közönség. Valóságos mesés világ ragyog le a vásznonról, mely csodálkozást vált ki minden nézőből. A közönség kényelmére csütörtöktől kezdve délután 6 órakor kez-

dődnek az előadások és az utolsó előadás este 9 órakor kezdődik.

* Az erkölcsösten Budapest a címe annak a könyvnek, amely most a főváros olvasni szerető és a különösen érdekes könyvek iránt érdeklődő egyéneit valósággal egy csapásra meghódította. Benne van ebben a könyvben minden, amit röviden úgy fejezhetünk ki, hogy a legcsiklandósabb pikantéria és legizgatóbb bűn. A könyv ára 1 kor. 20 fillér. Kapható Aradon a Weisz és Klein cégnél (Mino rita-palota)

Megsemmisítik a Polónyi-Lengyel-pör ítéletét Zsitvay nyilatkozata.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, május 13.

A Polónyi Lengyel-pörben — mint fővárosi tudósítónk táviratozza — ma szenzációs fordulat állott be. Kiderült ugyanis, hogy az az esküdtbíró, amely Lengyel Zoltán becsületsértésért oly súlyosan elítélte, nem volt teljes, mert az egyik esküdt nem jogosan vett részt az eljárásban.

Izsó, Izor, vagy Izidor?

Lengyel Zoltán dr. ma délelőtt adta be 40 oldalra terjedő semmisségi panaszát. Utolsó döntő semmisségi okul felemlíti a beadvány azt, hogy az esküdtek között olyan esküdtbíró is volt, aki jogtalanul foglalt helyet a tárgyaláson s jogtalanul ítélkezett. Az esküdtek alaprajstromába ugyanis fel van véve Beer J. Izidor kereskedő VII. Wesselényi u. 15. sz. alatti lakással. Ebben a házban azonban ilyen nevű kereskedő sohasem lakott s már a múlt évben sem lehetett ennek az esküdti szolgálattételre szóló behívót kézbesíteni.

Az előjáróság akkor jelentést is tett erről, tudatva, hogy Beer J. Izidor a Wesselényi-u. 15. sz. alatt nem létezik. Az alaprajstrom kezeleje azonban nem vette figyelembe az előjáróság értesítését s most az április 27., május 2-iki esküdtkisorsolás után Német Ferenc szolgálával újra kiküldte a kisorsolásra szóló értesítést a Wesselényi-utca Beer J. Izidornak. A szolga jelentést tett, hogy az értesítés kézbesíthetetlen, mire Kredits Gyula jegyző megbízta Farkas József szolgálát, hogy a bejelentő hivatal útján kutassa ki Beer J. Izidor lakását. A szolga a bejelentőben három Beer J. Izidort és egy Beer Izsót talált. Az értesítést Beer Izsó kereskedőnek, Arena-u. 96. sz. alá kézbesítette ki. Ez a Beer Izsó, aki tőzsde tanácsos, az idézést elfogadta, nem tudva azt, hogy az értesítés nem neki szól. Az a Beer J. Izidor, aki a VII. kerületben fel lett véve az esküdtek listájába, a Beer Imre Erzsébet körút 54. sz. a. kereskedőcégnél a tulajdonosa. Beer Izsó a VII. kerületben sohasem lakott s így ő az esküdtlistájstromba felvére ott nem is lehetett. Az értesítést helyette Krojnyik Lujza gazdasszonya vette át s Beer Izsó teljes jóhiszeműleg, de illetéktelenül vett részt a sajtópör tárgyalásában mint esküdtbíró. A védelem bizonyra mélyen reményli, hogy ezen egyetlen semmisségi ok is elegendő arra, hogy az esküdtbíró ítéletét a kurla megsemmisítse.

Kinek van igaza?

Az esküdtek sorában helyet foglalt Beer Izsó ma egy hírlapírónak ezeket mondta:

— Igaz az, hogy az esküdtszéki meghívó Beer Izidor névre volt kiállítva. Csakhogy az én igazi nevem Izidor: ezen a néven szerepelek az esküdtek sorában tizenöt esztendő óta.

Barátaim, ösmerőseim, hol Izsónak, hol Izornak hívnak; én magam is családi körben és nem hivatalos ügyekben Izsónak neveztelem magam. A valóságban azonban Izidor vagyok és mint ilyen foglaltam helyet jogosan az esküdtek sorában.

Ezzel szemben a valódi Beer Izidor budapesti kereskedő egy hírlapíró előtt ezeket mondta:

— Tényleg kiderült, hogy helyettem Beer Izsó tőzsde tanácsost hívták be. Azóta az előjáróság három ízben is beidézt és kihallgatott engem. A vizsgálat során kiderült, hogy én vagyok az egyetlen Beer Izidor az esküdtek névsorában. Beer Izsó tőzsde tanácsosnak küldött meghívón is az én címem: Nefelejts-utca 53. á. lott. Éppen azért érthetetlen, hogyan került hozzá a meghívó.

Zsitvay véleménye.

A Beerek cseréjéről sokat beszéltek ma a képviselőház folyosóján is. Zboray Miklós egy esküdtszéki tárgyaláson beszélt Zsitvay Leóval, a pör volt elnökével és Mikovics szavazóbíróval és ezek tényleg konstatálták, hogy Beer Izsó tőzsde tanácsos részt vett a tárgyaláson és a verdit meghozatalánál. Zsitvay kijelentette Zboray előtt, hogy Beer Izsó jogosultság nélkül vett részt a tárgyaláson, ezért a törvény ellenére nem 12, hanem csak 11 esküdt mondott ítéletet a pörben. Ez szerinte kétségen felül semmisségi ok.

A pörnyertes művész.

Kitelezők sirjaitok...

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, május 13.

A primadonnák és a politikusok sohasem szűnnek meg szerepelni a lapok hasábjain, mert köztudomású, hogy a színház és a politikai primadonnák érdeklik legjobban a közönséget.

Kállay Jolán például most csaknem mindennap szerepel a lapokban. Most két pöréről kell beszámolnunk. Az egyik pört Szabó Kálmán, a „Pannonia” szálló tulajdonosa indította Kállay ellen. A bájos primadonna ugyanis tavaly a szálló egy szobájában lakott, melyért négy koronát fizetett naponta. Ez év elején azonban Kállay anyagi viszonyai hirtelen annyira fellendültek, hogy a művész január közepén kiköltözött a szállodából pazar eleganciával berendezett saját lakásába. A szállótulajdonos erre hat hetes felmondási időre 180 koronát követelt a művésztől, aki természetesen megtagadta a fizetést. A dolog perre került, de a járásbíró Szabó Kálmánt keresetével elutasította, mert nem tudta igazolni, hogy Kállayval szerződést kötött, vagy a felmondási időre nézve megállapodott volna. Ezt az ítéletet ma a törvényszék is helybenhagyta.

Ez az egyik nyert pör, amelynél azonban sokkal érdekesebb a másik.

Aki a mezők liliumát ruházza, vétkezes mulasztásból sohasem gondoskodik a primadonnák toalettajáról. Ezek nélkül pedig még a primadonna is keveset ér. Így gondolkodott Kállay is és szebbnél-szebb ruhaneműket, csipkés ingeket, selyem alsókat és különféle intim dolgokat vásárolt Sommer György fővárosi divatárkereskedőnél, amelyeknek árával adós maradt, úgy, hogy a divatkereskedő perelni volt kénytelen.

De ne méltóztassék azt hinni, hogy Kállay csak a külső pompára ad. A művész olvas, tanul és művelődik. Bizonyosság erre az a ki fi-

zetetlen számla, amelyért *Grill* Károly budapesti könyvkereskedő perelte be Kállayt, aki rendre elolvasta a „Klasszikus Regénytár” kötetét, de fizetni, — éh — nem fizetett. A két hitelző tehát perelt, majd rövidesen végrehajtást kért és lefoglalta a primadonna lakásának egész be rendezését. Kállay kétségbeesve futott ügyvédjéhez, *Radó* Károly dr. hoz, akitől támogatást kért a pörben.

— Ki vette a butorokat?

Kállay habozott a felelettel, majd ennyit mondott:

— Na . . .

— Hát Lengyel Lőrinc kinek a nevére állította ki a számlát?

A primadonna gyorsan válaszolt:

— A nővérem, Szabó Kálmánné nevére.

— Akkor semmi baj sincsen, válaszolt *Radó* és Kállay nővére nevében igényperrel élt, könyvkivonatokot és számlákat csatolt be, hogy a butorokat nem Kállay Jolán vette, hanem Szabó Kálmánné, aki a 4600 korona vételárát ki is fizette.

Itt már nem használt a hitelezők argumentálása. *Éles* Simon kir. járásbíró az ingókat feloldotta a zár alól, mert ahhoz senkinek semmi köze, hogy Kállay kinek a butorait használja.

A hitelezők sírhatnak. De ugyan ki látott már vigadó hitelezőt?

A rejtelmes közgyűlés.

Kovács Vince titka.

Montenegró és az aradi főreáliskola.

— Az *Aradi Közlöny* tudósítójától. —

Arad, május 13.

Oda lett a város nyugalma.

Délutánig még megvolt. Derűs lélekkel, gyanútlanul mentek föl a városatyák a közgyűlésre, hogy rendőrfogalmazót válasszanak és ha idejük lesz rá, egyéb ügyekkel is mentek a várost. Amikor azonban a teli teremben szétnéztek már erőt vett rajtuk a rossz sejtés.

— Itt van *Avarffy* Ferenc is . . . ez valami bajt jelent.

Csakugyan. A törvényhatóságnak esztendőkönt volt agilis tagja, amióta az aktív városatyaságból kiesett, először jelent meg a közgyűlési teremben, a hová tb. főügyési rangja ad neki bemenő és szólásjogot. *Avarffy* Ferenc nem tesz semmit ok nélkül. Ma nagy dolog készül.

Az is ómen, hogy *Lócs* Rezső, a szeretetreméltó tanácsos rekedt, mint egy kabaret szubrett. Minden harmadik szónál az ajkához emeli a zseb kendőjét. Az ötödik szónál el is fulladt a szava és *Lócs* egy hősön szenvedő tekintetével nyújtotta át az aktát *Zubor Andor* aljegyzőnek:

— Olvasd te tovább . . .

Maye Miksa azt mondja, hogy valahányszor *Lócs* bereked, a várost baj éri. Legutóbb, amikor ennyira meghült, az esett, hogy megrendelték autobuszokat.

Most a tanácsos rekedtsége másnak volt az előhírnöke. A reáliskola új épületének az elhelyezésének kérdésénél köszöntött be a dolog. *Barkóczy* báró, az anyakönyvi ülnök, amikor itt járt, a volt *Mittelmann* gyár telkére vetett szemet. A tanács is pártolta, hogy a reáliskola részére ott adjanak telket.

— Az *Ovár* térre — magyarázta a tanács, — nem jöhet a új reáliskola, mert az közel esnék a gimnáziumhoz. Nemokára ugyanis a kormány a gimnáziumokat egyenlővé teszi a reáliskolákkal. Hát megeshetnék, hogy a diákok összetévesztenék a kettőt.

Reisinger Sándor, meg *Steiner* József ellenez-

ték a tanács javaslatát s az *Ovár*-tér mellett dolgoztak.

És ekkor fölemelkedett, mint egy felhópárnán ülő próféta: *Kovács* Vince. Az arca átszellemült, a hangja jelentősen vibrált, s a szemei révedezően jártak jobbra-balra, amikor azt fejezte ki, hogy a reáliskola telkéül oda kell adni a volt *Mittelmann* gyárat, de azonnal. Rettentő gyorsan. Ha tegnap tettük volna, az sem lett volna elég korán.

— Én nem szólhatok, — folytatta *dodonai* hangon, — nem mondhatok többet: de nagy, igen nagy dolgok előtt állunk. Aradváros ma még abban a helyzetben van, hogy megkapja, amit a szeme szája kíván. De talán már holnap . . . Nem, nem arulhatok el semmit, de olyan események vannak készülében . . .

A titokzatos jövendölés azután fölkaparta a törvényhatóság nyugalma. Megindult a találgatás, a kombináció: mi lehet az a rettentő dolog, az a fordulat, amelyről csak *Kovács* Vince tud, meg az, aki ezt a titkot rábizta.

Elsőben is: hol fog ez a dolog meggesni: Aradon? A koalícióban? A külpolitikában?

Azután: kivel fog ez a dolog meggesni? *Apponyival*? *Kovács* Vincével? *Barkóczy* Sándor báróval?

Az egyik azt vélte: alighanem arra gondolt a Vince, hogy rövidesen új kormány lesz s abban *Visontai* Soma lesz a kultuszminiszter s egy tollvonással elveszi, amit *Apponyi* adott. A második:

— Másról van szó. A temesmegyeiek kieszközölték *Wekerlénél*, hogy mire a vashíd fölépül, Aradot *Wjaradhoz* és *Temes* megyéhez kapcsolják. Ha tehát a reáliskolát a *Mittelmann* helyre nem szögezzük, két év múlva az *ujaradi „Szőlő”* udvarára fog kerülni.

— Pedig a dolgnak sokkal nagyobb oka lehet, — mondotta valaki. — *Oivastátok*, hogy *Montenegró* minduntalan változtatja a székhelyét. El kell készülnie leendőnek, hogy egy nap Aradra kerül a székhely és akkor csak *montenegró*-nyelvű főreáliskolát kaphatunk.

Amíg titokzatos jövendölésen rágódtak, önkéntelenül megszavazták a *Mittelmann*-gyár helyét. Hanem a szög, amelyet *Kovács* Vince vert a fejekbe nem került ki hamar onnét.

Már a választás se izgatta az embereket s az a leleplezés se, hogy a gáji tanítók, mint ugrattak be *Nagy* Sándor dr.-t, hogy a nevében ép az ellenkezőjét kérje annak, amit ők kértek. Csak a *Kovács* Vince talánya maradt a levegőben:

A mikor a választás után hazafelé indultak (ki fog a választás után is a közgyűlésen maradni?) *Vajda* Pista azt mondja *Robitzek* Ágostonnak.

— Azt hiszem, én kitaláltam, a mire Vince célzott.

— És? . . .

— Hát ismered a két fiakkeros esetét, a kik egy uton szemközt találkoztak. „Térj ki.” — „Nem én.” — „Térj ki, mert különben valami történni fog.” — A másikat ez a fenyegetés gondo kódoba ejtette s ki is tért az utból. „Hát most kitérem: de mond meg most már, mi történt volna?” — „Hát akkor — én tértem volna ki.”

— Hogy jön ez az ócska vicc *Kovács* Vincéhez, meg a reáliskola épületéhez?

— Várj csak. *Kovács* Vince is azt mondta: „*Barkóczy* báró a *Mittelmann*-telket kéri, adjuk hamar oda, különben iszonyu dolgok jöhetnek.” Mintán most már odaadtuk, megkérdezhetjük: hát ugyan mi lett volna, ha a *Mittelmann*-telket nem adjuk oda? Biztos, hogy *Kovács* Vince ezt felelné: „Hát akkor beérte volna az *ovártéri hely* is.”

Aradról küzött hittérítők.

*
Ma este a *Fehér Kereszt*-szálló egyik termében orosz-zsidó hittérítők előadást tartottak. Előadás alatt a közönség csaknem inzultálta a prófétákat. A teremben nagy kavargás támadt.

A zsidó-keresztények

— Az *Aradi Közlöny* tudósítójától. —

Arad, május 13.

Ma délután egy hordár a következő tartalmu cédulákat osztogatta az utcákon:

Előadás izraelitáknak
a *Fehér Kereszt* dísztermében ma szerdán este fél 9 órakor.
Szívesen meghivatnak ezen nyilvános bibliai előadásra mindazok, kiket ez érdekel.
Az előadást német nyelven tartják *Feinsilber* Róbert prédikátor, *Baron* Dávid és *Levertoff* Pál Londonból.
Tárgy: A zsidóság és kereszténység.
Minden hölgy és ur szívesen láttatik. Szabad bemenet. Jöjj, hallgass és szótán ítélj, hogy ez e az igazság.

Az ujjáélesztő közönség a nap folyamán a fővárosi lapokból megtudott annyit a hangzatos című felolvasás szereplőiről, hogy tegnap Budapesten jártak. Megfordultak a parlamentben és ott *Hock* János képviselő kalauzolta őket. Oroszok ők, akik régebb idő óta laknak Londonban, ahonnan időközönként átrándulnak a szárazföldre s hirdetik az új vallást. Londonban van kétszáznegyven hívük. Mind zsidók, akik azt vallják, hogy *Jézus a zsidók megváltója*. Hitközséget nem alkotnak, felekezetté nem tömörülnek.

Budapesten tartottak előadást s ma eljöttek Aradra, hogy vallásuknak itt toborozzanak híveket, vagy mint ők mondják: a hit magvait elhínték.

Aradi kirándulásuk azonban olyan botrányos kudarccal végződött, amely ebben a türelmességéről híres városban még vállalkozást nem ért. Az aradi közönség, mely valláskülönbség nélkül áhitattal hallgatta meg *Prohászka* püspök nagyszabásu fejtegetéseit, ma este *Feinsilber* nek és társainak utalput kötött a talpai alá és a szó szoros értelmében kiessékeltte a városból.

A *Fehér Kereszt* szálloda díszterme megtelt ma estére kíváncsiakkal. A hallgatóság nagyobbik részét ortodoxok felekezethez tartozó zsidók alkották, kis számmal voltak jelen a neológ hitközség tagjai is, de voltak keresztény hívők is. Kilenc órakor jelent meg a teremben a három misszionárius. A bibliai előadást *Baron* nyitotta meg. Egy szótárt mondott el. Utána *Feinsilber* állott a pódiumra és egy hosszú ima elrecitálása után héber nyelven elimádkozta a „*Miatyánkot*”.

Már ez a profanizálása a kereszténység legfenségesebb imádságának visszatetszést keltett a megjelent zsidó hitű polgároknak, a kik soha Aradon nem tették meg azt, hogy más vallásfelekezet szertartásait bárminő formában megsértsék és nem tapasztalták azt, hogy a zsidó rituálét valaki bántaná.

Az ima után következett a tulajdonképeni előadás, melyet *Levertoff* Pál volt megtartandó. *Levertoff*, aki a zsidóság és kereszténység viszonyairól, Jézusról, az evangéliumokról több héber nyelvű, de keresztény felfogásnak meg-

felső és térlel i célokra szánt munkákat írt, a társaság legintelligensebb tagja, de a lengyel-német szargont beszéli. Ez a nyelv nem alkalmas arra, hogy szívesen hallgassák s ehhez még az járult, hogy előadása tárgyul Máté evangelistának a *Gazdag fiúról* írott paraboláját választotta. A nagyobb részt zsidókból álló gyülekezet ezzel azt látta, hogy az idegenek térítési szándékkal jöttek közéjük s rugó lármával, kiáltással, fenyegetéssel az előadás abbahagyására kényszerítették őt. Ez úgy látszik, hogy az erősebb ellentmondásokhoz szokva van, mert megkísérelte a folytatást, de ekkor a tömeg oly fenyegető magatartást tanúsított, hogy csak a higadtabbak gyors és erélyes közbelépésének köszönhető a térlők megmenekülése. A terem az izgalmas jelenetek után kiürült s az összegyűlték még sokáig tárgyalták az utcán az idegenek megrészségét, akik az aradi zsidóság térítésére vállalkoztak.

A társaság egyik tagja *Baron* szelött kilenc évvel járt már Aradon. Ámbár erősen tagadják, de a velük levő és szószótásra szánt iratokból megállapítható, hogy rengeteg tőkével dolgozó angol biblia-társaságnak a misszióáriusai. Baron kilenc évvel ezelőtt evangéliumokat osztogatott a város utcáin. Levertófi előadása szerint vallásuk tanítása az, hogy a zsidóságnak vissza kell térnie az evangéliumokhoz, el kell ismernie Krisztust megváltójául s meg van győződve, hogy néhány évtized múlva a zsinagógákban zsidó papok fogják hirdetni az evangéliumot. Ők Krisztusnak „az igazság hírájának” bírodalmát akarják itt a földön megalkotni.

ARADI KABARET.

I.

Ágyó Nagy Endre! Távoztál hát,
Elment, elcsúszott kedves néped,
S Aradon így hát vége van már
A legvidéimabb kabarének.
Mondták ugyan, hogy drága voltál,
De ez ne bántson jó barátom,
Manapság csak a szellem olcsó,
Cselédet én kaphatsz — nagy áron.

Különben is manapság furcsa,
Félszeg, bolond világot élünk,
Mindenki kabarézni vágyik,
És folyton-folyvást kabarézunk.
Mert ha két ember összeáll ma,
S valamit elkezd kornyikálni,
Azt mozdítják rá: ez kabarézik,
Azt mondjuk: jól tud konferálni.

II.

De sokszor én a kabaréból
Valami tarka „habarék” lesz,
A publikum kap ócskaságot,
Bár mindig ötletekre éhes.
Est nem gondolta meg — minagy baj! —
Se Kari kánk, se szép Jolánka,
Feledték: nem mindenki léphet
A „Bandi” konferánsz nyomába,
Figyelmen kívül is hagyátok.
Bonvivántkám s Jolánkám édes:
Rekedt torok és semmi ötlet
Kevés most a megélhetéshez.
Sok rossz vicc és parányi szellem
Kevés pénzt és kevés sikert hoz,
Mert minden kell — mi nektek *nincsen*
Akármily kicsi kabarethez.]

III.

... Hát póruljárt felebarátim!
Figyelmetek felhívom egyre,
Csak addig várjatok, míg tudtok
Ugy kabarézni, mint Nagy Endre.

— E régi közmondásban ismét
Most újra ismerősre leltek:
„Nem minden szabad az ökörnek,
Amit szabad a Jupiternek!”

Szilánk.

Gyilkos kereskedő.

Meghalt a rossz szellem.

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, május 13.

Budapestben az Alkotás utca 10. számú házban ma délelőtti egynegyed 10 órakor gyilkosság történt. Egy jómódúnak ismert fűszerkereskedő agyonlőtte *Bella Antal* Ernő sültő-mestert, a magyar sültők országos szövetségének elnökét.

Mosolygó Gyula kövér, 40—42 éves ember, akinek az Alkotás-utca 10. számú házban van jól menő fűszerüzlete. A ház, amelyben az üzlet van, *Mosolygó* anyósának tulajdona.

Mosolygó az utóbbi időben féltékenykedett feleségére, állandóan iszákoskodott és ugylátszik, megbibbant elmével követte el a gyilkosságot. *Bella Antal* Ernő testi lelki jó barátja volt *Mosolygónak* és a mai katasztrófát harag vagy civakodás nem előzte meg.

Ma reggel kilenc órakor *Mosolygó* kiment az udvarra és ott lesbe állva, várta *Bellát*. Szándékát senki sem tudta, senkivel nem közölte. *Bella* félreeső helyre ment és mikor onnan kijött, *Mosolygó* hirtelen elébe ugrott és hatlövétű revolveréből az összes golyókat kilőtte. Hányszor talált, nem tudta, nem is nézte, mert elszaladt és maga bejött a főkapitányságra, ahol *Tóth Lajos* rendőrtanácsos és *Tóth János* rendőrkapitány, a büntügyi osztály vezetői kihallgatták.

Mosolygó nagy bőbeszédűséggel mondja el a dolgot, de egyszer-egyszer sírva fakad. Beismeri, hogy előre megfontolt szándékkal követte el a gyilkosságot.

A gyilkos arra a kérdésre, miért követte el a tettet, a következőket mondotta:

— Ez az ember engem vagyonilag, másodszer erkölcsileg, harmadszor politikailag tönkretett. Ez volt az én rossz szellemem.

További kérdésre elmondja, vagyonilag ugy tette tönkre, hogy őt, a szűk anyagi viszonyok között élő embert költelező életbe vitte bele, olyan társadalmi körökbe vitte be, ahova nélküle sohasem került volna, megválasztatta iskolaszéki taggá, pedig elhez neki, *Mosolygónak* semmiféle kvalifikációja nem volt. Mindez pénzbe került, hitelt kellett igénybe vennie, így anyagilag tönkrement, mert hitele csaknem teljesen megszánt. Ekkor ivásra adta magát és *Bella* ebben is a csábító szerepét játszotta. De következőt egyéb is, az erkölcsi tönkretevése.

Bella állandóan figyelmeztette *Mosolygót*, vigyázzon jobban a feleségére, mert ez megcsalja őt. Meg is mondotta, hogy kivel, *Sipper József* fűszeressegéddel. Ő elhitte és családi boldogsága e pillanattól fogva megszűnt.

Elküldte a segédet. Jött egy másik: *Kövesdy Károly*. Igen tisztességes ember. Egy éjszaka *Bella* kopogtatott az ablakon és sietve kihívta őt a kertbe.

— Jöjj gyorsan ki, — mondotta, — az új segéded szerelmeskedik a feleségeddel.

Sietve kiment. Az asszony a kertben volt, de a segédnek semmi nyoma. Ő mégis elhitte a feleségéről terjesztett rágalmat. Ideges lett. Már akkor megért benne a gondolat, hogy megszabadul az ő megrontójától.

— De ez még semmi. A leguhozabb vád, amit ellene felhozhatok, hogy politikai becsületemet tette tönkre, hazafiségomban kételke-

dett, nemzetellenes politikára akart rábírní . . .

És itt nagy bőbeszédűséggel, hadarva, összefüggéstelenül, állandóan oldalt nézve elmondja, hogy miket magyarázott neki a politikáról.

Határozottan azt a benyomást teszi a gyilkos e pillanatban, hogy megbibbant az elméje, elmeravarában követhette el a gyilkosságot. A meggyilkolt 46 éves volt, nős, gyermektelen, sültőmester.

HIREK.

Mi fog még kiderülni?

*

A Polónyi Lengyel pör igazán gyönyörűen halad. Eddigéle nem csupán az derült ki, hogy *Lengyel Zoltán* nem rágalmazta, csak becsületstértette *Polónyi Gézát*, hanem kiderült az is, hogy *Polónyi* progromot akart csinálni a zsidók ellen, hogy az egyik izraelita esküdt csak azért szavazott igennel, nehogy filozofitának nézzék, sőt ma kiderült az is, hogy az egyik esküdt tulajdonképen nem is volt esküdt, hanem csak egy közönséges tőzsdetanácsos, *Beer Izidor* ur, aki *Beer Izsó* fűszerkereskedő helyett teljesítette polgári kötelességét.

Ezek után, még a legszerényebb jóstehetséggel nézve is, legalább ezek fognak nyilvánosságra kerülni:

1. Az az esküdt, amely *Lengyel* felett itélkezett, nem is törvényes esküdt, hanem egy közönséges iskolaszék, vagy mészárszék volt, — hogy egyéb székét már ne is emlegessük.

2. Az esküdt 12 tagja közül 11 teljesen, egy pedig az egyik fülére süket volt és nem hallotta az elnök kérdéseit.

3. *Zsitvay* elnök különben is a sok izgalomtól annyira megrészegült, hogy nem tudta jól megülni az elnöki széket és hol erre, hol meg arra a részre hajolt.

4. *Lengyel Zoltán* nem is azzal vádolta *Polónyit*, amiért elítélték, mivel *A Nap* betűszedőit *Polónyi* megvesztegette.

5. *Polónyi* sem volt beszámítható, mert ő *Nap-szurást* kapott.

6. *Lengyel Zoltán*, akit elítélték, nem is az a *Lengyel Zoltán*, aki *Polónyit* megvádolta, hanem annak egy családtagja hű mása, akit *Wagner*, a bajai könyvelő hamisított meg.

7. *Polónyi Géza*, mikor a *Zsitvay* önkénykedését tapasztalta, kikelt önmagából és ezért személyazonosságát nem volt megállapítható.

8. *Polónyi*—*Lengyel* ügy soha nem is volt a világon, az egészet csak *Eötvös Károly* mesélte el az Abbáziában.

— Időjárás. A meteorológiai intézet jelenti, hogy e hó 14 én meleg idő lesz és zivatarok.

— Botrányok a főváros közgyűlésén.

Budapesti tudósítók jelenti: A főváros mai közgyűlése botrányos jeleneteknek volt a színhelye. A tárgysorozat egy kisebb jelentőségű pontjánál *Platthy György* dr. székesfővárosi bizottsági tag, aki a józsefvárosiak nevében a tanács véleményével szemben pártolta a javaslatot, egy barátja felé fordulva, hangosan így szólt:

— Pedig ez meg fog történni, ha a tanács megpukkad is.

A demokraták e szavakra féktelen lármában törtek ki és izgatott hangon követelték *Platthy* rendreutasítását. Az elnök *Fülepp Kálmán* főpolgármester azonban kijelentette, hogy *Platthy* senkit sem sértett meg, ennél fogva nincs helye a rendreutasításnak. Erre még hevesebb lett a demokraták viselkedése. Nagy

zaj keletkezett és a demokraták kijelentették, hogy addig nem engednek tárgyalni, míg Plathy bocsánatot nem kér. Végre is Plathy György kénytelen volt szavait helyreigazítani, mire a zaj nagynehezen lecsillapult. Fokozott erővel ismétlődtek meg az előbbi heves jelenetek, amikor sor került arra az interpellációra, amelyet egy demokrata bizottsági tag terjesztett be Sándor Pálnak a Polónyi-Lengyel-pör tárgyalása folyamán előadott vallomása miatt. Sándor Pál tudvalevőleg tanukihallgatása során kijelentette, hogy a főváros számos bizottsági tagja állását vagyonszerzésre használja fel. Oriási zajban szólalt fel most Sándor Pál. Kijelenti, hogy mindazt, amit az esküdtbíró-ság előtt mondott, fentartja.

— Az új rendőrfogalmazó. A törvényhatósági bizottság ma délután tartott közgyűlésében töltötte be választás útján az Ifj. Varjassy Lajos dr. távozásával megürült fogalmazói állást. Az állásra négyen pályáztak: Török Lajos rendőrtiszt, Mikeš Gábor dr., Bodó Albert dr. és Kovács János dr. ügyvédjelöltek. A szavazás két szavazatszedő bizottság előtt folyt. Az elöljáró főispán Török Lajost hatvankét szavazattal megválasztott fogalmazónak jelentette ki. A közgyűlés a mai választással Török Lajosnak a város szolgálatában tanúsított szorgalmát és rátermettségét jutalmazta meg.

— Megbüntetett aradmegyei tanítók. Az ópécskai állami elemi iskola igazgatója és egyik tanítója között felmerült viszálykodás az egymás ellen emelt vádak halmaza és súlyossága következtében — mint amiként azt annak idején bőven ismertettük — fegyelmi utra terelődött. Aradvármegye fegyelmi választmánya 1907. évi november hó 14-én tartott ülésén ugy Haller Imre igazgató, mint Tonczá Sebestyén állami tanítót dorgálással büntette. Az illetők felebbezése folytán a választmány ezen határozata a közoktatásügyi miniszter elé került. Most arról értesülünk, hogy a miniszter a fegyelmi választmány ítéletét a vétségek súlyosságára való figyelemmel enyhének találta és az ítéletnek a büntetés alkalmazására vonatkozó részét Aradvármegye közigazgatási bizottságához folyó hóban érkezett leiratában megváltoztatta és ugy Hallert mint Tonczát súlyosabban, vagyis saját költségükön más állomáshelyre való áthelyezéssel büntette. Az ítélet jogerős. Az illetők áthelyezése iránt a miniszter a folyó tanév végén fog intézkedni.

— Rostás János szobra. Azután a szép ünnepelés után, amelyet az Aradon átutazó csász. és kir. 1. huszárezred rendezett az ezred volt tisztje, Capdebó Géza nyug. ezredes tiszteletére, Capdebó kurucsi otthonában ebédet látta a tiszteket. Ebéd közben azt mondta az ünnepelt ezredes:

— Ma én a ti Rostás Jánostok voltam.

Pettheáni ezredes, meg a többiek kíváncsian tudakolták, hogy ki az a Rostás János. Capdebó azt is elmondta.

— Mikor harmadszor kerültem le Olaszországba, divíziómmal egy nap a velencei tartomány egy kis falujához közeledtünk, ahol — én ezt előre tudtam — egy magyar katonának, Rostás Jánosnak volt a szobra. Egyszerű közember volt, aki ötdömögával rohant a franciák egy csapata ellen. Hevanyag sebet kapott s még mindig vitézül védte magát. Eleste után a esásár, vitézsége elismerésül szobrot állított neki, — én pedig koszorút helyeztettem a szoborra, hogy katonám előtt a vitéz Rostás

Jánost követendő példánál állítsam. Most én lettem a Rostás János, az, akit ti a katonák előtt mintaképül festettetek . . .

A tisztek meghatottan hallgatták az érdekes reminiscenciát. Ezzel az epizóddal kapcsolatosan igazítottuk helyre az ünnepélyről írt tudósításunk egy téves adatát. Az ünnepi ebédet Capdebó ezredes mozdított köszönetet a tiszteknek s nem, amint írva volt, Nachtsóbel Ödön, aki részt se vehetett az ebédet.

— Halálozás. Bombay Zsigmond e hónap 12-ik napján, életének 78 ik, boldog házasságának 50 ik esztendejében, a haldoklók szentségének átátos felvétele után meghalt Békésgyulán. A boldogult földi maradványát a róm. katolikus vallás szertartása szerint május 14-én délután 4 órakor helyezik örök nyugalomra a gyula Szentháromság temetőben.

— Eulenburg ügye. Berlinből jelentik: A kamaratörvényszék tegnap tárgyalta Eulenburg herceg ügyvédjének a herceg szabadonbocsátása dolgában előterjesztett kérelmét és döntött is ebben az ügyben. A kamaratörvényszék hírszerint elutasította a kérelmet, a kauciót nem fogadta el és a herceg letartóztatását fenntartotta. A Charité kórházban tegnap estig semmiféle olyan intézkedés sem történt, mely arra mutatna, hogy a herceget szabadlábra helyezik. A kamaratörvényszék határozatát ma fogják közzéadni. Az Eulenburg ügyre vonatkozó iratok mennyisége immár két vastag kötetre szaporodott.

— A zombori háziipari kiállítás. Zomborból jelentik: Ma történt a háziipari kiállítás ünnepélyes megnyitása. A kormányt Saterényi József kereskedelemügyi államtitkár képviselte, aki hosszabb beszédben hangsúlyozta a háziipar fontosságát.

— Tizenkétezer vizsgálat. Amint illetékes helyről értesülünk, a budapesti magyar királyi vetőmagvizsgáló állomás a lefolyt évadban emberfölötti munkát végzett, amennyiben egyedül Mauthner Ödön cs. és kir. udvari magkereskedő részére 12,000 bala, vagyis tizenkétezer métermázsa lucerna- és lóheremagot ólomzárólt arankamentességre. Ezen óriási tömeg ólomzáróását a megnövekedett belföldi szükségleten kívül, különösen Ausztria és a Balkán államok lóhere- és lucernamagfogyasztása tette szükségessé, amennyiben az odaszállított áruk is kivétel nélkül a budapesti magyar királyi magvizsgáló állomás ólomzáróval lettek ellátva. A budapesti magyar királyi vetőmagvizsgáló állomást tényleg a legnagyobb elismerés illeti, hogy a céghez az idén beérkezett rendkívül nagy számú megrendelések dacára az ólomzárólás óriási tömegével derekasan megküzdött. A Mauthner cég nagy forgalma tanuskodik a gazdaközönség határtalan bizalmáról és ebben nyilvánul a cég szolid üzleti elveinek általános elismerése. A forgalom nagymérvű emelkedésére való tekintettel, mint halljuk, a cég kezelési épületeit, raktárait, tisztító gépeit és lodait tetemesen kibővítte, hogy a jövőben elhárítson minden olyan torlódást, amely az idén elkerülhetetlen volt. 5813

— Elvesztett struccoll. Ma délután a Weitzer János u. cától a Központi szállodáig elvesztett egy női kalapra való fekete struccoll. A becsületes megtaláló illő jutalom ellenében adja át az Aradi Közlöny hirdőhivatalában.

— Alba Nevis irónó fölkéri a magyar irónóket s általában azokat a hölgyeket, akik irodalommal foglalkoznak, hogy egy, a magyar irónóket érdeklő irodalmi ügyben vele cimüket (Budapest, VI. ker., Podmaniczky utca 15. sz. 6.) mielőbb közölni sziveskedjenek.

— Molypusztító és rovarpor legjobb minőségben Vojtek és Weisznál Aradon. 191.

— Valódi angol tennisz verők, tennisz lapdák, football gummi lapdák, házi tornák, bőr és selyem női táskák és mindennemű bőr áruk nagy választékban mélyen leszállított árban kaphatók Hegedűs Gyula kereskedésében Aradon, Andrássy tér 15. 1815

TORVÉNYKEZÉS.

Zilahi pöre.

— A kellékes özvegye. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, május 13.

Zilahi Gyula, a debreceni színház igazgatója ellen még aradi színikiraktor korában, 1904. év őszén halált okozó súlyos testi sértés miatt az aradi ügyészség vádat emelt. Zilahi ugyanis Ternyei Lajos színészszel együtt holmi kisebb mulasztás miatt rátámadt Klein Mór színpadi kellékesre s azt erőteljesen mellbe vágta. A különben is gyenge szervezetű kellékes az eset után beteg lett és harmadnapra meghalt. Klein özvegyének feljelentésére büntető eljárás indult meg Zilahi ellen, akit a törvényszék vád alá is helyezett.

Zilahi kérte az elhunyt kezelőorvosának, Tisch Mór dr.-nak kihallgatását arra nézve, hogy az ő ütése Klein Mór halálával semmiféle összefüggésben nem állott. Tisch dr. a vizsgálóbíró előtt kihallgatása során azt mondta, hogy a kellékes halálát tüdőgyulladás okozta. A boncolás is megállapította, hogy a halál hosszas betegség következménye volt, mire az ügyészség Zilahi ellen a vádat eljette, a törvényszék pedig az eljárást megszüntette és az iratokat ad akta helyezte.

A kellékes özvegye azonban anyagi kárpótást kért Zilahitól és mivel az igazgató erre nem volt hajlandó, a debreceni törvényszék előtt huszezer korona erejéig kártérítési pört indított Zilahi ellen. A debreceni törvényszék ma megkeresést intézett az aradi ügyészséghez a büntető iratok áttétele iránt, amelyek a polgári per eldöntésénél irányadó fontossággal bírnak.

§ Elített ügyvéd címen lapunk május tizenkettediki számában megjelent törvényszéki hírére vonatkozóan Hacker Sándor csermől kereskedő a következő helyesbítő kijelentések közlésére kért fel bennünket: Perv Tódort, aki nem is lopott, hanem egy öreg asszonyt vert meg s a tömeg ezért üldözte, ők nem rejtették el, hanem a legény Hackerék udvarában a fák között meghúzódott a házbellek tudta nélkül. Sternheim Bernát dr. lugosi ügyvéd, aki Hackernek sógora, ugy került az egész dologba, hogy Pervet kiszabadította az őt lelketlenül ütlegelő tömeg kezéből.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

(—) Adriai biztosító társulat Triesztben. Ezen biztosító társulat rendes közgyűlése, melyen az elmúlt 69-ik üzletév zárszámadásai terjesztettek elő, április hó 25-én tartatott meg. Az 1907-ik évi üzleti jelentésből a következő fontosabb adatokat említtük fel. Az életbiztosítási ágazatban 11735 ajánlat nyújtott be 78.077,214 korona biztosítási tőkére és 64.691.854 korona tőkére — az előző évinél 7.782,636 koronával nagyobb összegről — szóló kötvény állítatott ki. Az 1907. december 31-én mutatkozó állomány biztosított tőkében 392 millió és biztosított évjáratékokban 1.286.038 koronára rugott. A biztosított tőkének a tiszta szaporulat 34.104,044 korona. A befolyt biztosítási díjak összege 17.603.179 korona: a halál és elerési esetekben, valamint évjáradékok fejében kifizetett összegek 8.036,236 koronát igényeltek. A kamat mérséklésére szánt ideiglenes díjtartalékhoz további 300.000 korona csatoltatott. Az életbiztosítási díjtartalék az év végén 107.658,805 korona és a viszontbiztosítók részének levonása után 99.382,636 korona volt. A társulat javára mutatkozó tartalékemelkedés 9.047,483 korona. A tüzbiztosítási ágazatban 24.507,249 korona volt a díjbevétel, vagyis 1,530,621 koronával több, mint az előző évben. A szállítmányi osztályban 2.136,688 és betöréss-biztosításokból 407,376 korona folyt be díjakban. Viszontbiztosítási díjak fejében összesen 11.957,027 korona fizetteletti ki e három ágazatban, míg kárfizetésekre 18.139,787 korona és a viszontbiztosítások levonásával 9.640,606 korona fordított. A díjtartalékok 16.606,043 és a viszontbiztosítások levonásával 9.284,607 koronára rugnak. Az igazgatóság javaslatára elhatározta a közgyűlés, hogy a díj- és a kártartalékok dotálása után fennmaradó tiszta nyereségből 100,000 koronát az A.) mérlegrendelkezési tartalékának 1.000,000 ko-

• A kiváló bőr- és lithiumos gyógyforrás •

SALVATOR

vese- és hólyagbetegségeknél, köszvényes, cukorbetegségeknél és hurutos bántalmaknál kitűnő hatás.

Természetes vasmentes szulfidvíz.

• Kapható árványvisszakereskedésben vagy a Szalay-Lipóczy Salvator-forrás Vállalatnál Budapest, V. Rudolfsplatz 5. •

ronára és 200,000 koronát a B.) mérlag rendelkezési tartalékának 1.500,000 koronára leendő felemelésére fordít. Az osztalék részvényenkint 250 koronában állapított meg. A társulat tartalékai a fűgő károk fejében tartalékba helyezett 3.258,595 koronát leszámítva 1907. december 31 én meghaladják a 119 millió koronát és pedig: Díjtartalékok (a viszontbiztosítások levenésével) 108,167 243 korona; árfolyam ingadozási tartalékok (az 1907. évi jelentékeny könyvszerinti árfolyam veszteség leírása után) 1.878,952 korona; nyereség tartalékok 9 400,000 korona. A társulati alkalmazottak nyugdíj- valamint takaréki és ellátási pénztárának vagyona 2 285 189 koronára rug. Magyarországi osztály: Budapest, IV., Váci utca 20. *Sebestyén Henrik* vezértitkár. 5771

Budapesti áru- és értéktőzsde.

— Az *Aradi Közlöny* távirati tudósítása. —

Budapest, május 13.

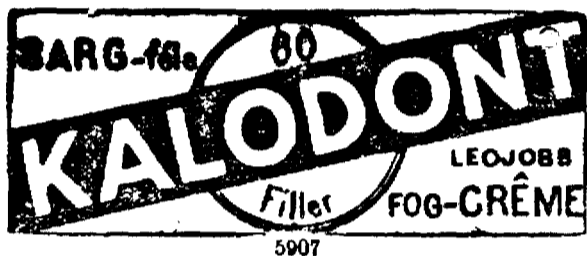
Amerika $\frac{1}{2}$ -el olcsóbb, 10 ezer mm. buza változatlan.

Az árak 50 kilónként számítva:

	Déli szárlat	5 órai szárlat
Buza májusra . . .	11.50—11.81	11.77—11.78
Buza októberre . . .	10.87—10.69	10.11—10.12
Zab októberre . . .	6.73—6.74	6.74—6.75
Rozs októberre . . .	8.83—8.84	8.88—8.89
Tengeri májusra . . .	6.50—6.51	6.49—6.50

Zárul 5 órakor:

Osztrák hitelrészvény	632.50
Magyar hitelrészvény	749.—
Közuti vasut részvény	553.25

IDEGENEK ARADON.

— Május 13. —

Fehér kereszt szálloda. Kullmann József utazó Mirdorf. — Levertoff Pál hitszónok Budapest. — Feinsilber Róbert hitszónok Budapest. — Rev D. Baron hitszónok London. — Gregor Viola utazó Bécs — Goldschläger Vilmos utazó Bécs. — Mayer Ferenc kereskedő Bécs. — Rubiner Rudolf utazó Bécs. — Székely Albert utazó Budapest. — Bodák Pál utazó Budapest. — Roth Frigyes utazó Budapest. — Hegedűs Sámson utazó Budapest. — Czímmer Mór utazó Budapest. — Nándor József utazó Budapest — Milkó Ferenc gyáros Szeged. — Grósz József fakereskedő és neje. — Máret Lajos igazgató Budapest — Málk Andor birtokos Remete.

Központi szállója Barabás Péter utazó Budapest. — Eisenfeld József utazó Budapest. — Gttmann Mór utazó Budapest. — Lőrincz Dániel ügyvédsegéd Déva. — Annah Sándor utazó Budapest. — Künth Kornél utazó Budapest. — Milos Aurél dr. kinstári ügyész Nagybecskerek. — Guttmann Simon utazó Budapest — Holzer Miksa utazó Budapest. — Kopstein Zsigmond utazó Budapest. — Berger Lajos utazó Budapest. — Vin'er Gyula utazó Budapest — Manyov Vince dr. ügyvéd Nagyszentmiklós. — Schamburg Ede utazó Budapest. — Róth Henrik utazó Budapest. — Beck György utazó Budapest. — Katzer József főgépész Arad. — Huchtausen Vilmos magánhivatalnok Budapest. — Török Antal mérnök Budapest. — Pálmás Zsigmond utazó Szeged. — Mészáros Fülöp utazó Budapest — Erdélyi K. mérnök Budapest. — Nershaberg Gyula utazó Budapest. — Gáspárdi Elemér dr. miniszteri fogalmazó Budapest.

Vass szálloda Nadas Mór utazó Nagyvárad. — Weizerstein Mór utazó Bécs. — Klein Zsigmond utazó Bétt — Kmant Herman utazó Bécs. — Markovits Mór utazó Rózsahegy. — Csillag Ferenc utazó Budapest. — Róth Ede kereskedő Seprős. — Roth Armin kereskedő Seprős. — Szkurka Elek földbirtokos Mezőpeteld. — Strasser Lajos utazó Borsoshegy. — Brasc József kereskedő Sajtény. — Krausz Lajos utazó Baja. — Berger János Budapest. Pannonia szálloda. Mühlhoffer Emil cs. és kir. őrnagy Temesvár. — Kintla Vilmos utazó Szolnok. — Laboda János magánzó Komárom. — Weisz Adolf kereskedő utazó Tauc. — Kriesfalusi Mihály főmérnök Budapest. — Komjáti Béla utazó Budapest. — Hertan Béla gőzmalomtulajdonos Battonya. Steiner Mór utazó Budapest.

Schmidt Attrakciós Cirkusza

a Béla-téren a napokban tartja bemutató-előadását!

URÁNIA SZÍNHÁZ.

(Báró Simonyi-utca 1. szám, Szabadságtér mellett.)

Ujdonságok.

Nagyszerű műsor.

Műsor 1908. május hó 14-én, csütörtökön:

1. Róma szökőkútai. Látványosság. 2. — Ég az ingem. Kacagató. — 3. Szerelmi dráma a nyílt tengeren. Látványosság. — 4. Köpenicki-szobor. Kacagató. — 5. Blet az aranyórányában. Tanulságos. — 6. A konyhatündér. Kacagató. — 7. Arad látképe. Látványosság. — 8. Könyörüljtek az állaton. Dráma. — 9. A boszorkány csókja. Színes. — 10. Kerékpárverseny. Sportkép.

Minden előadás alatt katonazene játszik. — Cukrászda.

Előadások: Délután 6 órától kezdve.

NYILTTER.*

Az „Arad és Vidéke“ mai számában megjelent közleményre vonatkozólag az igazsághoz hiven kötelességem kijelenteni, hogy a Budapest Bonbonniere Cabaret vasárnapi előadása alkalmával, mindazon huszártiszt urak, kik az előadást megvalgatták, belépti díjukat kivétel nélkül mind lefizették.

Arad, 1908. május 13-án.

Braun Gusztáv.

Dr. Székely Károly

fogorvos

Batthyány-utca 27. szám

Szántay ház

1953

telepedett és működését megkezdte.

Költözködők

figyelmébe.

Villanylámpák le és felszerelését, petroleum-lámpák villanyra átállítását, villanyvezetékek készítését gyorsan és olcsón végzi

Kalmár József,

1851 Salac utca 2. szám.

A Központi Szállodával szemben.

Vidéki fogyasztási szövetkezet-hez óvadékképes, románul értő és beszélő

üzletvezető kerestetik.

Cím a kiadóban.

1797

* Az ezen rovat alatt közölttekért nem vállal felelősséget a szerkesztő

Vizvezeték-műhely megnyitása!

Van szerencsém a nagyérdemű közönség b. tudomására hozni, hogy a mai kornak teljesen megfelelő vizvezeték berendező-műhelyt nyitottam, hol mindennemű csatornázást, vizvezeték, fűrdőszobát, angol klozeteket, vízfűtés, acellin és Benoid-felszerelést és vezetéket minden fajtájú szivattyukat, hőlégmotor- és szivattyuk javítását és készítését vállalom.

20 évi tapasztalatom, valamint 11 évi aradi működésem biztosítékot nyújt tisztelt rendelőknek arra, hogy az elvállalt munkát szakzszerűen, pontosan és lelkiismeretesen, a lehető legolcsóbban eszközölöm. 851

Ugyane szakba vágó munkák jó karban tartását átalányban elfogadom.

A n. é. közönség b. pártfogását kéri,

kiváló tisztelettel

Mókos Márton

szereelő-mester

Petőfi-utca 4. sz.

Legideálisabb szer az arcz és kéz bőrének ápolására az

„FIZOR“

mely a legkényesebb követelményeknek is teljesen megfelel.

Orvosilag ajánlva.

Kapható a gyógyszertárakban és gyógyszer-áru üzletekben.

Főelárulási hely: 1531

WOJTEK ÉS WEISZ

gyógyszertára nagykereskedő araknál Aradon.

Kapható Hegedűs Gyula üzletében.

Egy üveg ára: 1 korona 20 fillér.

Ladics Pálné

mű- és élővirág kötészete

Arad, Rákóczi-utca 18.

Ajánlja rendkívül nagy választékú

élő- és mű-koszoruit.

Továbbá azonnal készít menyasszonyi és alkalmi csokrokat a legszebb kivitelben és a legjutányosabb árak mellett.

A nagyérdemű közönség becses pártfogását kérve maradok

Tisztelettel

Ladics Pálné,

mű- és élővirág kötészete.

1838

Kert megnyitás!

Van szerencsém Gyorok és Lörnyéke, valamint a kiránduló közönség szives tudomására hozni, hogy Gyorokon a nagyvendéglő remek

kerthelyiségét

folyó hó 17-ikén, azaz vasárnap, kitünő cigányzenekar közreműködése mellett

ünnepélyesen megnyitom.

Kényelmesen berendezett nyitott és fedett helyiségeim a legkényesebb igényeket is képesek kielégíteni.

Midőn ezt a n. é. közönség b. tudomására hozni bátorkodom, kérem, hogy nagybecsült bizalmával minél sűrűbben megtisztelni sziveskedjék.

Jó magyar konyha! Hideg és meleg ételek!

Pontos kiszolgálás!

Gyoroki borok! Friss kőbányai sör!

Olcsó árak!

Kitünő tisztelettel

Cservinszky József,

vendéglős és szállodás.

1981

7106—1907. tan. szám.

Árlejtési hirdetmény.

Temesvár sz. kir. város közönsége a várterületek megváltásával járó katonai pótépitkezések közül kivitelre kerülő — 640795 korona 88 fillérrel előirányzott — igazgatási épület, zabraktár, gabona és lisztraktár, végül mérlegház felépítésével járó föld-, kőműves-, elhelyező, falkötővas és vastartószállítási-, kőfaragó-, ács-, cserépfedő, bádogos-, szobafestő-, mázoló-, üveges-, kárpitos-, aszfaltozó és facement-, betűfestő és betüöntő-, valamint cement-, beton-, burkoló- és csatornázási-, asztalos-, lakatos-, szobrász-munkálatokra, vascserépkályhák és takaréktűzhelyek szállítására, végül a hidmérleg és villamos jelzők készítésére és szerelésére az alábbi feltételek mellett nyilvános árlejtést hirdet.

1. Az árlejtésen részt vehetnek mindazok a hazai vállalkozók, vagy iparosok és gyárosok, kik üzletük gyakorlására hatósági engedéllyel bírnak.

2. Ajánlat külön-külön minden egyes munkacsoportokra, vagy az összes munkára tehető és csakis azon ajánlatok vétetnek figyelembe, melyek a jelen hirdetmény feltételeinek megfelelnek.

3. Az egy koronás blyeggel ellátott és lepecsételt ajánlatok legkésőbb 1908 évi június hó 4. napján délelőtt 10 órakor a polgármesteri hivatalban nyújtandók be, mely ajánlatok aznap délelőtt 1/2 11 órakor fognak a városi tanácssteremben nyilvánosan felbontatni.

4. Később érkezett, távirati uton bejelentett, vagy pedig utóajánlatok nem fognak figyelembe vétetni.

5. Az ajánlattevő tartozik az ajánlati összegnek 5%-át ajánlatának benyújtását megelőzőleg készpénzben, vagy óvadékképes papirokban a városi házipénztárnál bánatpénzül letenni és a letéti nyugtát az ajánlathoz csatolni. Akinek ajánlata elfogadtatik, tartozik a szerződés megkötése előtt az 5% bánatpénzt az ajánlati összeg 10%-ára kiegészíteni, amely egész összeg mint óvadék a felülvizsgálatig a városi házipénztárban letétben marad.

6. Temesvár szab. kir. város közönsége fenntartja magának a jogot, hogy az ajánlattevő vállalkozók közül a munka kivitelével tekintet nélkül a jutányosságra, azt a vállalkozót

bizza meg, ki jól és helyesen készítendő munkák elkészítése iránt már eleve a legtöbb biztosítékot nyújtja, fenntartja továbbá a jogot arra is, hogy egyes munkanemekre, vagy az összes munkákra is új pályázatot írasson ki.

7. Azon vállalkozók, kiknek ajánlata el nem fogadtatik, a közgyűlés határozata után bánatpénzüket visszavehetik.

8. A helybeli katonai építési osztálytól származó általános és különleges feltételek, tervek, a városi mérnöki hivatalban minden délután 3—5 óra között megtekinthetők és ugyanott fognak a jelentkező vállalkozóknak az ajánlati ívek és költségvetési kivonatok is kiszolgáltatatni.

Temesvár sz. kir. város tanácsától, 1908. évi május. 19 én.

Telbisz Károly,

polgármester.

1983

ad 6930—1908. szám.

A m. kir. jószágigazgatóságtól

Versenyárgyalási hirdetmény.

Az aradi m. kir. jószágigazgatóság pályázatot hirdet Mosnica telepés község 267 térképi számú közlegelőjén egy apa állat istálló, sertés-ól és pásztorlakás felépítésére, mely építési munkálat az ajánlat elfogadásától számítva 14 nap alatt megkezdendő és 1908. évi szeptember hó 30-ig teljesen befejezendő.

A versenyárgyalás Mosnicán (Temesmegye) a kincstári telepkezelősnél folyó évi június hó 6 án délelőtt 10 órakor fog megtartatni. Csakis zárt írásbeli ajánlat tehető.

Előírányzati összeg 4568 kor. 31 fill.

Ezenkívül pedig vállalkozó rendelkezésére fog bocsátatni a Temesvár határában fekvő vörös csárda két melléképületének lebontásából kikerülő téglá és fa anyagoknak még felhasználható egészséges jó része, mely 2 épületnek a lebontását és az anyagoknak az építő helyre való szállítását a telepések díjtalanul fogják eszközölni.

Az ajánlattevő tartozik az előirányzott összeg 5%-át készpénzben vagy megfelelő értékpapirokban valamely kir. adóhivatalnál letétbe helyezni és a letéti nyugtát írásbeli ajánlatához mellékelni.

Elkésve érkezett, vagy táviratilag tett ajánlatok figyelembe nem vétetnek.

A m. kir. jószágigazgatóság fenntartja magának a jogot, hogy a tett ajánlatok közül szabadon választhasson.

A vonatkozó tervezet, költségvetés és vállalati feltételek a mosnicai kincstári telepkezelősnél naponként a hivatalos órák alatt betekintheők.

Ajánlattevők az ajánlatok felbontásánál, — a mi bizottság előtt fog végbemenni — személyesen is jelen lehetnek.

Arad, 1908. évi május hó 9-én.

1982

M. kir. államjószágigazgatóság.

565—1908. szám.

Árverési hirdetmény.

Alulírott kiküldött végrehajtó az 1881. évi LX. t. cikk 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy az aradi kir. járásbírótság 1908. V. 949/2. számú végzése által Bächer Rudolf végrehajtató javára, Gyenge Ferenc aradi lakos ellen 232 kor. 30 fillér tőke és járuléka erejéig elrendelt kielégítési végrehajtás alkalmával bíróság le- és felülfoglalt és 3200 koronára becsült sorvető gépekből álló ingóságok nyilvános árverés útján eladatnak.

Ezen árverés Hegedüs Erzsébet 844 kor. és a bpesti magyar forgalmi bank 973 kor. 36 fill. követelése és járul. erejéig is meg fog tartatni.

Mely árverésnek a helyszínén, vagyis Aradon, Varjassy József-utca 18. szám alatt leendő eszközlésére 1908. évi május hó 14-ik napjának d. u. 2 órája határidőül kitűzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hívatnak meg, hogy az érintett ingóságok ezen árverésen az 1881. évi LX. t.-c. 107. §-a értelmében a legtöbb

bet ígérőnek becsáron alul is eladatni fognak.

Az elárverezendő ingóságok vételára az 1881. évi LX. t.-cikk 108. §-ában megállapított feltételek szerint lesz kifizetendő.

Kelt Aradon, 1908. évi április hó 29-ik napján.

Györfy Arnold,

1988

bírósági végrehajtó.

Könyvkötészetünkben

egy ügyes fin

tanulónak

fizetéssel

felvétetik.

Bővebbet a kiadóhivatalba.

APRÓ HIRDETÉSEK.

Keresek

ügyes, megbízható keresztény segédet, ki a diszmű és rövidáru szakmában járatos. Kirakat rendezők előnyben részesülnek. Cim a kiadóban. 1989

Jermő szőlő eladó.

Világosan, öt percnnyire a 12. sz. motormegállótól, a nyergeshegyen 5 kataszt. hold. Van benne szép, új nyaraló pincével. Bérház és ebben minden szükséges felszerelés, hordók. Tulajdonos Györke Lajos tanár, Brassó. 1984

3 szobás lakás

fürdőszobával azonnal olcsón kiadó. Szt.-István-u. 1. 1960

Eladó vagy bérbeadó

egy 30 év óta fenálló üzlet és korcsma helyiség házzal együtt a község legélénkebb helyen, halál eset miatt kedvező fizetési feltételekkel Bővebbet özv. Kohn Nat-hané Kurtics. 1983

Női kerékpár

jó karban, számmal, olcsón eladó. Árpád-tér 2. 1971

Automobil.

Egy 2 személyes Puch gyártmányu 7-8 lóerős teljesen jó karban lévő automobil kéz alatt olcsón eladó s bármikor kipróbálható. Cim a kiadóhivatalban. 1967

Kerestetik

augusztus elsejére: 3 szoba földszint vagy az első emeleten szalon helyiségnek a főtéren vagy annak közvetlen közelében, vagy 4 szoba konyha minden hozzá tartozóival. Cim a kiadóhivatalban. 1930

Nagyobb üzlethelyiséget

keresek az Andrassy-tér, Minorita-templom oldalán. Ajánlatok a kiadóhivatalba, üzlethelyiség címen. 1958

A nagyérdemű közönség

becses tudomására hozom, hogy az Alcsuhl Anna-féle fehérnemű varrodát, a Petőfi-utca 4. szám alatt tovább folytatom. Tisztelettel Nagl Mariska. 1912

Jég,

kristály tiszta. Kapható havi bérletben naponta házhoz szállítva. Petőfi-utca 7/a Telefon 199. szám. 1631

3 szobás lakást

fürdő- és cselédszobával lehetőleg új házban aug. 1-re keresek. Ajánlatok bér megjelölésével a kiadóba kéretnek hivatalnok jeligére. 1795

Állandóan alkalmi vételek.

Híjúsági iratok félárban. díszlélpapír feltűnő olcsón. Festőminták kölcsönintézet. 100000 köt. kölcsönkönyvtár. Krausz Paulin, Színház-épület, telefon 511. 995

Modern kölcsöntár.

Aki olvasni akarja rögtön a megjelenés után a szépirodalmi újdonságokat, az olvasson 8 fillér napi kölcsöndijért Ingusz I és Fia modern kölcsöntárában, Arad, Weitzer János-utca. Telefon 517. 201

Minden újdonság

azonnal több példányban kapható 80,000 kötetes kölcsönkönyvtárban, heti 8 filléres kölcsöndij ellenében. Magyar, német, francia és angol irodalom. A könyvek újak és tiszták. Terjedelmes jegyzékek. Vidékre is pontos kiszolgálás. Zenemű kölcsönzés is. Kerpel Izsó könyv és papirkereskedése, Aradon 212

2778—1908. tkv. sz.

Árverési hírdetmény kivonat.

A kisjenői kir. járásbiróság mint tkvi hatóság közhírré teszi, hogy a Gyulavidéki takarékpénztár végrehajthatónak, Onk Gábor és Onk Mojsza végrehajtást szenvedő elleni 600 kor. tőkekövetelés valamint a csatlakozó Viktória takaré- és hitelintézetnek 6800 kor. tőke, özv. Onk Juonnénak 147 kor. 20 fill. tőke, Bogye Mikorának 47 kor. 37 fill. tőke és az Eleki első takarékpénztárnak 600 kor. tőke és járulékal iránti végrehajtási ügyében az aradi kir. törvényszék (a kisjenői bíróság) területén levő, Otlaka községben fekvő, az otlakai 188. sz. tjkvben A. I. 12. 16. sorsz. 209 hrsz. a felvett beltelkes háznak és Tiz/2690 rész legelő illetőségnek $\frac{2}{3}$ részére 1224 koronában, — ugyanazon tjkvben A. + 1. sorsz. 1665. hrsz. alatt felvett szőlőnek $\frac{2}{3}$ részére 430 koronában az otlakai 684. sz. tjkvben A. I. 6. 8. sorsz. alatt foglalt ingatlanok $\frac{2}{3}$ részére 1354 kor. 66 fillérben, végre az otlakai 1743. sz. tjkvben A. + 1. sorsz. 868/a. 1. hrsz. alatt foglalt ingatlanok $\frac{2}{3}$ részére 829 kor. 33 fillérben ezenel megálapított kikiáltási árban — és pedig az otlakai 188. és 1743. sz. tjkvben C. 2. és 1. alatt özv. Onk szül. Ollár Zsófia javára bekebelezett özvegyi szolgalmi jog fentartásával az árverést elrendelte és hogy a fentebb megjelölt ingatlanok az 1908. évi július hó 15-ik napján délelőtti 9 orakor Otlaka község házánál megtartandó nyilvános árverésen a megálapított kikiáltási áron alul is elfognak adatni.

Árverezni szándékozik tartozni az ingatlan becsárának 10%-át, vagyis 122 kor. 40 fillért, 43 koronát, 135 kor. 46 fillért és 82 koronát 93 fillért készpénzben, vagy az 1881. LX. t.-c. 42. §-ában jelzett, árfolyammal számított és az 1881. évi november 1-én 3333. sz. a. kelt igazságügyminiszteri rendelet 8. §-ában kijelölt óvadékképes érték papirokban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. LX. t.-c. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

Kelt Kisjenőn, 1908. évi április hó 26-ik napján.

A kisjenői kir. járásbiróság, mint telekkönyvi hatóság.

Kocsán János,
kir. járásbíró.

1979

Magy. kir. szab. osztálysorsjáték.

Mindenki tudja,

hogy a nálunk vásárolt 12698 sz. osztálysorsjegyre a

600.000 koronás főnyereményt

fizettük ki készpénzben szerencsés vevőinknek.

Legközelebbi húzás már f. é. május 21. és 23.

Ajánljuk a következő

szerencseszámokat:

4254. 8798. 12683. 12698. 53961.

65109. 9757. 91769. 4269. 13237.

Eredeti árak: Egy nyolcad K. 1.50, egy negyed K. 3.—, egy fél K. 6.—, egy egész K. 12.—

A fenti számok kizárólag csak nálunk kaphatók.

Aradi Ipar- és Népbank

Pénzváltóüzlete 1975

Arad, Fehér Kereszt szálloda épület

Telefon szám 100.

Telefon szám 35.

Tisztelettel értesítjük az

Általános Fogyasztási és Termelő Szövetkezet

t. tagjait, hogy

a következő árakon kapható:

I. rendű bükkhasáb öle K. 30.—

I. „ cserhasáb „ K. 34.—

Dorongfa bükk, tölgy „ K. 26.—

„ cser „ K. 28.—

A t. tagtársak a szövetkezet irodahelyiségében fizetik le a kívánt tűzifa árát, melynek ellenében egy utalvány adatik ki a tagnak és az utalvány leadása mellett a fatelepen a szükségelt fa kiadatik.

Aradon, 1908. május hó.

Tisztelettel

Az igazgatóság.

Irodahelyiség: Hunyadi-utca 1. szám.